

Kuzey Kıbrıs'ta Yolsuzluk Algısı

2025 Raporu

Ömer Gökçekuş & Sertaç Sonan

Kuzey Kıbrıs'ta Yolsuzluk Algısı:

2025 Raporu

Ömer Gökçekuş & Sertaç Sonan

Mart 2026

Friedrich-Ebert-Stiftung (Vakfı)
20, Stasandrou, Apt. 401
CY 1060 Nicosia

Tel: +357 22377336
Email: office@fescyprus.org
Website: www.fescyprus.org

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES), 2026. Tüm hakları saklıdır. FES'e ait yayınlar FES'in yazılı onayı olmadan ticari amaçla kullanılamaz.

Bu yayında ifade edilen görüşler Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) ya da yazarların çalıştıkları kurumların görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Yazarlar: Ömer Gökçekuş & Sertaç Sonan

ISSN 2672-8877 (Basılı)
ISSN 2672-8885 (Online)

Sayfa düzeni ve baskı: Söylem Matbaa
www.soylem.com

İçindekiler

Grafikler	4
Tablolar	5
Önsöz	9
Yönetici Özeti	11
Bölüm 1: Giriş	17
Bölüm 2: Yolsuzluk Hakkında	21
Bölüm 3: Kuzey Kıbrıs Yolsuzluk Algı Endeksi	31
Bölüm 4: İş İnsanlarıyla Yapılan Anketin Detaylı Sonuçları	41
A. Yolsuzluk algısı ne düzeydedir ve bir önceki yıla göre nasıl değişmiştir?	42
B. Yolsuzluk spesifik olarak hangi alanlarda yapılıyor?	44
C. Kimler yolsuzluğa taraf oluyor?	47
D. Farklı kurumlar yolsuzluğu önlemede ne kadar başarılıdır?	48
E. Kara para ile mücadelede hükümetin performansı nasıl?	50
F. Siyasette ve iş dünyasında liyakat, yolsuzluk, yolsuzluğa tolerans	50
Bölüm 5: Sonuç ve Öneriler	55
Seçilmiş Kaynaklar	62
Ek: Anket Formu (2025) – İş insanları	67

Grafikler

Grafık 1: Yolsuzluk, rüşvet ve rant	42
Grafık 2.1: Yolsuzluk ciddi bir sorun mu?	43
Grafık 2.2: Yolsuzluk iş yapmaya engel mi?	43
Grafık 2.3: Durum geçen yıla göre değışti mi?	43
Grafık 3: Rüşvetle en fazla hangi durumlarda karşılaşılıyor?	45
Grafık 4: Son bir yılda ilgili yetkiliye rüşvet vermeniz gerekti mi?	47
Grafık 5: Kimler yolsuzluğa karışıyor?	48
Grafık 6: Yolsuzluğu önlemede kurumlara duyulan güven?	49
Grafık 7: Kara paraıyla mücadelede hükümet ne kadar başarılı?	50
Grafık 8: 2017 – 2025 KKTC yolsuzluk algısı skoru	56

Tablolar

Tablo 1: KKTC-WEF 2025 skoru ve skorun hesaplanmasında kullanılan bileşenler	32
Tablo 2: KKTC-EIU 2025 skoru ve skorun hesaplanmasında kullanılan bileşenler	33
Tablo 3: KKTC-Bertelsmann 2025 skoru ve skorun hesaplanmasında kullanılan bileşenler	34
Tablo 4: KKTC yolsuzluk algı endeksi 2025 skoru ve bileşenleri	35
Tablo 5: 2025 KKTC yolsuzluk algı skorlarının seçilmiş ülkelerin skorlarıyla mukayesesi	36
Tablo 6: 2025'te en iyi ve en kötü TI-CPI skorları olan ülkeler	37
Tablo 7: KKTC'nin TI-CPI sıralamasındaki yeri	39
Tablo 8: Siyasette yolsuzluk, vergi kaçırma ve yolsuzluğun cezalandırılması	51
Tablo 9: Yolsuzluk ve torpile tolerans	53
Tablo 10: Önerilen 4 reformun uygulanması halinde skor ve sıralama değişimi	59

Önsöz

Değerli okuyucular,

Dünya genelinde, yolsuzlukta yaşanan artış, toplumların refahı ve iyi yönetim için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Kamu kaynaklarının rant olarak dağıtılması ve yıllar içinde oluşan rüşvet verme geleneği dünyadaki birçok ülkede yolsuzlukla mücadeleyi zorlaştırmaktadır. Hükümetlerin, kamu sektörü içerisinde yolsuzluğa karşı hoşgörü gösterme, hatta yolsuzluğa karışma eğilimi, halk arasında hükümetlere, karar vericilere ve genel anlamda siyasete karşı gittikçe artan bir hayal kırıklığına neden olmaktadır. Bu durum, toplumlar ve kamu yararı üzerinde büyük çaplı zararlara yol açmakla kalmayıp, sivil toplum güçlerinin içinde buldukları toplumları daha iyiye götürme çabalarına da ket vurmaktadır.

Kıbrıs Sorununun diğer toplumsal konuları büyük ölçüde gölgede bıraktığı ve bunların gerektiği kadar tartışılmasını engellediği Kıbrıs'ta, demokrasinin güçlendirilmesi ve iyi yönetim ilkelerinin yerleştirilmesine yönelik çabalar her iki toplumun refahı açısından da büyük önem taşımaktadır. Yolsuzluk, adanın her iki tarafında da ciddi bir sorundur. Bundan önceki sekiz raporda da açıkça görüldüğü üzere adanın kuzey kesiminde yolsuzluk algısı daha kötüdür. Kuşkusuz, yolsuzluğun daha az olduğu ve daha iyi idare edilen bir kuzey Kıbrıs burada yaşayanlar için faydalı olacaktır. Fakat bu, aynı zamanda, gelecekte oluşmasını umut ettiğimiz yeniden birleşmiş bir Kıbrıs'ın siyasi, toplumsal ve ekonomik yaşayabilirliğini de artıracaktır.

Friedrich-Ebert- Stiftung tarafından 2018 yılında yayınlanmış olan ve 2017 yılındaki durumu inceleyen ilk yolsuzluk algısı raporu, kuzey Kıbrıs'ta yolsuzlukla mücadele anlamında, önemli bir kilometre taşı olma özelliği taşımaktadır. Gerek bu ilk rapor gerekse onu takip eden sekiz rapor medyada geniş yer bulmuş ve yolsuzluk konusunun kamuoyunda tartışılmasına katkı sağlamıştır. Dünyada yolsuzluk üzerine incelemelerde bulunanların en fazla başvurduğu kaynak, Berlin merkezli Uluslararası Şeffaflık Örgütü tarafından her yıl yayınlanan Yolsuzluk

Algı Endeksi'dir. Endeks, Kıbrıs Cumhuriyeti dahil olmak üzere 180 ülkeye ait önemli veriler sunarken, uluslararası olarak tanınmayan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni içermemektedir.¹ Friedrich-Ebert-Stiftung olarak bu boşluğu doldurmaya ve bilimsel bulgular sunarak karar vericileri yolsuzlukla mücadele konusunda teşvik etmeye yönelik olan vizyonumuz, 2018 yılında yayınlanan raporu ortaya çıkaran çalışmanın hazırlanmasına yardımcı olmuştu. Raporun yazarları Ömer Gökçekuş ve Sertaç Sonan'ın çıkardığı mükemmel çalışma sayesinde Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki yolsuzluğun aktörleri, mekanizmaları ve özelliklerine dikkat çekilmekle kalınmamış, aynı zamanda Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan, Türkiye ve Malta gibi ülkelerle karşılaştırılabilir bulgular ortaya konulmuştur. Buna ek olarak, hazırlanan raporlar adanın her iki kesiminde konunun daha kapsamlı bir şekilde tartışılmasına ve Kıbrıs'ta yaşayanların faydasına olacak şekilde yolsuzlukla mücadele edecek reform ve politikaların geliştirilmesine katkıda bulunmuştur.

Tüm çabalara karşın, zorluklar karşımızda durmaya devam etmektedir: Elinizdeki ve önceki sekiz raporda da görüldüğü üzere, yolsuzluk ve iyi yönetim zafiyeti kuzeyde ciddi bir sorun teşkil etmektedir. 2017 raporu, kuzeydeki yolsuzluğun her yıl raporlanması bakımından uzun süreli bir girişimin başlangıç noktası olarak ortaya çıkmıştı. Friedrich-Ebert-Stiftung Kıbrıs olarak 2026 yılında da 2025 içerisinde yolsuzluğun önemli paydaşlar tarafından nasıl algılandığına dair gelişmeleri ele alan çalışmayı yayınlamaktan gurur duyuyoruz. Bu çalışma, oldukça uzun bir yolculuğun dokuzuncu adımı olarak, kuzeyde daha iyi bir idare ve daha güçlü bir sivil topluma yönelik önemli katkılar sağlayacaktır. Friedrich-Ebert-Stiftung Kıbrıs, önümüzdeki yıllarda da Sertaç Sonan ve Ömer Gökçekuş'un ortaya koyduğu bu önemli çalışmayı desteklemeye devam edecektir.

Hubert Faustmann

Friedrich-Ebert-Stiftung Kıbrıs Ofisi Direktörü

1 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) sadece Türkiye Cumhuriyeti tarafından tanınmaktadır. Kıbrıs Cumhuriyeti uluslararası toplum tarafından adadaki tek hükümet olarak tanındığından adanın tamamı Avrupa Birliği üyesi olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte, Katılım Anlaşması'nın 10. Protokolü uyarınca, Avrupa Birliği müktesebatı siyasi bir çözüm bulununcaya kadar adanın kuzeyinde askıya alınmış durumdadır.

Yönetici Özeti

Bu yıl dokuzuncusunu tamamladığımız Kuzey Kıbrıs'ta Yolsuzluk Algısı çalışmamızın beş temel amacı bulunmaktadır. Bunlar: (1) uluslararası kabul görmüş bir yöntem kullanarak ülkemizdeki yolsuzluk algısını ölçmek; (2) yolsuzlukla mücadele konusunda ülkemizin dünyanın geri kalanına göre hangi noktada olduğunu tespit etmek; (3) bir önceki yıla göre yolsuzluk algısında gerçekleşen değişimi saptamak; (4) genel olarak iş insanlarının yolsuzluk konusundaki nabzını tutmak ve (5) çalışmanın bulgularından hareketle toplumsal farkındalık yaratmaktır.

Özellikle ilk üç amacı gerçekleştirmek adına, bu çalışma, Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün (Transparency International, TI) her yıl yayınlanan, fakat ülkemizi kapsamayan, Yolsuzluk Algı Endeksi (Corruption Perceptions Index, CPI) metodolojisini temel almaktadır ve iş insanlarıyla uzmanların görüşlerine dayanmaktadır.

Önceki yıllarda olduğu gibi, TI-CPI metodolojisini temel alarak ortaya çıkardığımız ve Kuzey Kıbrıs'a özel sorularla genişlettiğimiz anket, Lipa Danışmanlık anket şirketi tarafından telefonda görüşme (CATI) ve 'online' (CASI) anket yöntemiyle Kıbrıs Türk Ticaret Odası, Kıbrıs Türk Sanayi Odası, Kıbrıs Türk İnşaat Müteahhitleri Birliği, Kıbrıs Türk Esnaf ve Zanaatkarlar Odası ve Kıbrıs Türk Otelciler Birliği'ne kayıtlı firmalarda yönetici pozisyonunda bulunan 352 katılımcıya uygulandı. İş insanlarıyla yapılan anketlerin saha çalışması 2025 yılının sonunda başladı ve 2026 yılının başında tamamlandı. Örneklemi oluşturan 352 kişinin seçimi, bölgesel, sektörel, çalışan sayısı, şirketin faaliyette bulunduğu süre ve benzeri konularda, iş dünyasını temsil edecek şekilde yapıldı. Anket sonuçlarının güven düzeyi ve hata payı %5'tir.

Uzmanların görüşleri de yine Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün geliştirmiş olduğu metodolojiden yararlanarak hazırladığımız bir anket çerçevesinde 2025 yılının Aralık ayında CASI yöntemiyle toplandı. Geçmiş yıllarda olduğu gibi, uzman anketini, ülkemizdeki devlet mekanizmasının işleyişine dair geniş deneyime sahip, küçük bir grup, üst düzey emekli kamu görevlisi cevapladı.

İş insanları ve uzmanların sorularımıza verdiği yanıtlar bir araya getirildiğinde ülkemizin TI-CPI 2025 skoru 100 üzerinden 24 olarak hesaplanmıştır. 0-100 ölçeğinde, sıfır yolsuzluğun çok yüksek olduğuna, 100 ise yolsuzluğun hiç bulunmadığına işaret etmektedir. Bu skor, 2026 yılının başında Uluslararası Şeffaflık Örgütü tarafından yayınlanan 2025 yılına ait listedeki 182 ülkenin ortalaması olan 42'nin oldukça altındadır ve bizi 150'nci sıraya yerleştirmektedir.

Geçtiğimiz seneye kıyaslandığında, ülkemizin skorunda iki puanlık bir düşüş gerçekleşmiş ve sıralamadaki yerimiz on sıra aşağıya gitmiştir. Kuşkusuz, yolsuzluk algısındaki bu kötüleşme, ülkemizde kamu yönetimine duyulan güvenin daha da azalmasına yol açmaktadır. Ülkemizin geçen seneki skoru, komşumuz Türkiye'nin skorunun 8 puan gerisindeyken, bu yıl Türkiye'ninkinin 7 puan gerisinde olduğumuz görülmektedir. Güney komşumuzun skoru ise geçen yıl 56 iken, bu yıl 55'e gerilemiştir; sıralamadaki konumuysa 46. sıradan 49. sıraya düşmüştür. Buna paralel olarak, güney komşumuzla olan puan farkımız da 30'dan 31'e çıkmış ve aramızdaki fark daha da açılmıştır. Bu durum, KKTC'de yolsuzlukla mücadelede etkin politikaların eksikliğine ve uluslararası standartlara uyum sağlama konusundaki isteksizliğe işaret etmektedir.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, rapor, bir skor hesaplamasının ötesine gitmekte ve iş insanlarının yolsuzluk konusundaki algı ve deneyimlerini de derinlemesine incelemektedir. Bu çerçevede iş insanlarına, Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün farklı çalışmalarda kullandığı soruların yanında ülkemize has sorular da yöneltilmiş ve bu sorulara verilen yanıtlar raporda detaylarıyla paylaşılmıştır.

İş insanlarıyla yapmış olduğumuz anketin sonuçlarını on üç başlık altında özetlemek mümkündür.

1. Yolsuzluk çok yaygındır ve çok ciddi bir sorundur.

Ankete katılan iş insanlarının %73'ü Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) rüşvet ve yolsuzluğun 'çok yaygın' olduğunu düşünmektedir. Dahası, %72'si yolsuzluğun 'çok ciddi bir sorun' olduğu kanaatindedir.

2. Yolsuzluk bir önceki yıla göre artış göstermiştir.

Her üç iş insanından ikisi, bir yıl önceye göre ülkede yolsuzluğun artmış olduğunu düşünmektedir. 2025 yılında yolsuzluğun azaldığını düşünenlerin oranıysa sadece %3'tür.

3. Yolsuzluk en fazla kamuya ait arazi ve binaların tahsisinde ya da kiralanmasında gerçekleşmektedir.

Katılımcılara göre 'rüşvet ya da el altından fazladan ödeme yapmanın' en yaygın olduğu üç işlem şu şekilde sıralanmıştır: Katılımcıların %64'ü kamuya ait arazi ve binaların tahsisinde ya da kiralanmasında rüşvetin çok yaygın olduğunu düşünmektedir; bunu kamu ihaleleri ve izin/lisans işlemleri (%60) takip etmektedir. Vergi; ithalat/ihracat işlemleri; çalışma izni işlemleri ve Vakıflar İdaresi'ne ait malların kiralanması %59'la üçüncü sırayı paylaşmaktadır.

Rüşvetin en az olduğu alanlarsa sırasıyla şunlardır: yargı kararlarını etkilemek için (%46); devletten elektrik, su ve telefon gibi hizmetleri alırken (%49) ve yerel yönetim/belediye hizmetleri (%50).

4. Her üç iş insanından biri rüşvet vermiştir.

Yukarıdaki soruya devam niteliğinde sorduğumuz 'son bir yıl içerisinde yukarıdaki hizmetlerden herhangi birini almak için sizin ya da çevrenizdekilerden birinin ilgili yetkiliye rüşvet ya da hediye vermeniz ya da bir iyilik yapmanız gerekti mi?' sorusuna katılımcıların %33'ü 'evet' cevabı vermiştir; bu soruya yanıt vermeyenlerin oranıysa %13'tür.

Buna gösterilen en yaygın üç gerekçe ise sırasıyla, işleri hızlandırmak (%49), işleri tamamlayabilmek (%33) ve işin maliyetini azaltmak (%9) olmuştur.

5. Kamu kaynakları en çok siyasetçiler ve üst düzey memurlar tarafından istismar edilmektedir.

Ankete katılanların %62'si kamu kaynaklarının yolsuzluktan dolayı özel şirketlere, bireylere ve gruplara aktarılmasının 'çok yaygın' olduğunu düşünürken, bunun hiç olmadığını düşünenlerin oranı sadece %6'dır.

Katılımcılar, hükümet üyeleri ve onların atadıklarının yolsuzluğa en fazla karışan iki grup olduğunu düşünmektedir: Üst kademe memurlar arasında yolsuzluk çok yaygındır diyenlerin oranı %62'yken, onları atayan kabine üyeleri %59'la bu yıl ilk kez ikinci sıraya düşmüştür. Ankete katılanlar tarafından yolsuzluğa en az karıştığı düşünülen kamu görevlileriyse polisler ve savcılar olmuştur: Ankete katılanların %44'ü polisler ve savcılar arasında yolsuzluğun 'çok yaygın' olduğu düşüncesine sahiptir.

6. Yolsuzluğu caydırması beklenenlere duyulan güven son derece düşüktür.

İş insanlarıyla yapılan ankette, 'yolsuzluk ve usulsüzlüklerle mücadele etme ya da bunları ifşa etme konusunda aşağıdakilere ne kadar güveniyorsunuz?' sorusu sorulmuştur. Burada da ankete katılan iş insanları arasında herhangi bir kurum için 'çok güveniyorum' diyenlerin oranı çok düşüktür.

En çok güvenilen, katılımcıların %30'unun çok güveniyorum dediği sosyal medyadır; ikinci sıradaysa geleneksel medya yer almaktadır (%26). Sıralamanın en sonundaysa katılımcıların %52'sinin hiç güvenmediği hükümet bulunmaktadır. Meclise hiç güvenmediğini ifade edenlerin oranıysa %47'dir.

7. Hükümet kara parayla mücadele konusunda da sınıfta kalmıştır.

İş insanlarına yöneltilen 'hükümetin kara para aklama faaliyetleriyle mücadelesini ne kadar başarılı buluyorsunuz?' sorusuna verilen yanıtlar, 2025 yılında da hükümetin bu konudaki performansına duyulan güvenin düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

Katılımcıların çoğunluğu (%55), ülkede kara para aklamaya yönelik faaliyetlerin sıklıkla karşılaşılan bir durum olduğu kanaatinindedir. Aynı şekilde, kara parayla mücadele konusunda hükümeti hiç başarılı bulmayanların oranı da %55'tir.

8. Seçimlerde maddi menfaat vaat edilmesi yaygındır.

'Seçmenlere belirli bir şekilde oy kullanmaları için para ödenmesi ya da

özel bir menfaat vaat edilmesinin' sıklıkla gerçekleştiğini düşünenlerin oranı %53'tür. Bunun yanında, seçmenlerin belli bir şekilde oy kullanmamaları durumunda cezalandırılmakla tehdit edilmesinin sıklıkla gerçekleştiğini düşünenlerin oranı %30'dur.

9. İş dünyası siyaset ilişkisi son derece sıkıntılıdır.

KKTC Hükümetinin 'büyük ölçüde, sadece kendi çıkarını düşünen, birkaç büyük çıkar grubu tarafından yönetildiğini' düşünenlerin oranı %50'dir. 'Büyük şirketlerin vergilerini ödemekten kaçınmasının' çok sık karşılaşılan bir durum olduğunu ifade edenlerin oranı %41'dir.

10. Yolsuzluğa karışan yetkililerden hesap sorulmuyor.

Ankete katılanların %39'u yolsuzluğa karışan yetkililerin hiçbir zaman cezalandırılmadığını söylerken, bunun çok seyrek karşılaşılan bir durum olduğunu söyleyenlerin oranı %31'dir. Yolsuzluğa adı karışan yetkililerden sıklıkla ya da çok sık hesap sorulduğunu söyleyenlerin oranı %13'tür.

11. Torpil ve yolsuzluğa karşı toleransta bir artış vardır.

'İşleri hızlandırmak için kamu kurumlarında çalışanlarla olan kişisel ilişki ve bağlantıların kullanılması kabul edilebilir bir şeydir' ifadesine katıldığını söyleyenlerin oranı, 2024 yılında %25'ken, 2025'te %19'a inmiştir. Bu oranın, 2022'de %5 seviyesinde olduğu düşünüldüğünde son üç yılda torpile hoşgörü konusunda kayda değer bir artış olduğu görülmektedir.

Benzer şekilde, 'iyi hizmet verdiği sürece, hükümetin yolsuzluğa bulaşması kabul edilebilir bir şeydir' ifadesine katıldığını söyleyenlerin oranı 2022'de sadece %3'ken bu oran 2025'te %11'e yükselmiştir. Buna katılmıyorum diyenlerin oranı da 2023'te %79'ken, bu oran 2025'te %68'e düşmüştür. Bu da yolsuzluğa karşı toleransın son üç yılda giderek arttığına işaret etmektedir.

12. Rüşvet iş yapmanın önünde çok büyük bir engeldir.

Yolsuzluğun iş yapmanın önünde çok büyük bir engel olduğunu düşünenlerin oranı %63'ken, yolsuzluğun iş yapmanın önünde hiç engel

olmadığını söyleyenlerin oranı sadece %7'dir.

13. Liyakatin olmadığını düşünenlerin oranı artmıştır.

Çalışmaya 2024 yılında kattığımız 'ülkemizde insanların başarı şansı liyakat ve çabaya bağlıdır' ifadesine katıldığını söyleyenlerin oranı %39, kararsız olduğunu söyleyenlerin oranı %37, katılmadığını söyleyenlerin oranıysa %24'tü. 2025 yılındaysa her üç cevap kategorisine verilen yanıtlar %33 seviyesindedir. Sonuçlar, ülkede bireysel başarının liyakat ve çabaya bağlı olup olmadığı konusunda görüş ayrılığı olduğunu göstermektedir.

Bölüm 1:

Giriş

Yolsuzluk, geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi 2025 yılında da ülkemizde önemli bir gündem maddesi olmaya devam etmiştir. 2024 yılında yaşanan büyük sahte diploma skandalının etkileri mahkemelerde yaşanan dava süreçleri aracılığıyla 2025'te de gündemi meşgul etmeyi sürdürürken, yıl içerisinde ortaya çıkan yeni yolsuzluk vakaları, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki (KKTC) yolsuzluk algısının daha da kötüleşmesine zemin hazırlamıştır. Bunlardan en dikkat çekenleri; Başbakanlık Müsteşarı'nın rüşvet ve yasadışı mühimmat tasarrufu suçlamalarıyla tutuklanması, Merkezi İhale Komisyonu (MİK) Başkanı'nın kamu ihalelerinde rüşvet aldığı iddiasıyla yargıya sevk edilmesi ve İskân Komitesi Başkanı'nın birinci derece yakınlarına yönelik usulsüz arazi tahsisi kararlarının ifşa edilmesiyle patlak veren skandallardır. Devletin karar alma mekanizmalarında görev yapan en üst düzey bürokratların arka arkaya yargı kışkıracısına girmesiyle 2025 yılı, KKTC tarihinin en sarsıcı yolsuzluk operasyonlarının yaşandığı yıllardan biri olarak kayıtlara geçmiştir.

Yolsuzluk konusunda dünyada en fazla tanınan referans kaynak, Berlin merkezli Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün 1995 yılından bu yana her yıl yayımladığı Yolsuzluk Algı Endeksi'dir.² 182 ülke ve bölgenin kamu sektöründeki yolsuzluk algısına göre sıralandığı bu endekse KKTC'nin dâhil edilmemesi, uzun bir süre boyunca konuya dair elimizde kapsamlı

² <https://www.transparency.org/research/cpi/2025>

ve karşılaştırılabilir veri bulunmamasına neden olmuştur. Elinizdeki rapor, bu eksikliği gidermek ve yolsuzluk olgusunun kamuoyunda bilimsel bulgular ışığında tartışılmasını sağlamak amacıyla, 2017 yılında Almanya merkezli düşünce kuruluşu Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) desteğiyle başlatmış olduğumuz çalışmanın dokuzuncu ürünüdür.

Çalışmanın bundan sonra da her yıl tekrarlanması planlanmaktadır. 2018'de yayınlanan ilk çalışmada 'bu anket uzun soluklu olması arzulanan bir çabanın ilk adımı, hatta bir anlamda pilot çalışması olarak görülmelidir' demiş, ilk çalışmada tespit edilen noksanlıkların ileriki çalışmalarda giderilmesini hedeflediğimizi belirtmiştik. Aynı şekilde, okuyucuların bu yönde yapacakları yorum ve önerilerin daha isabetli sonuçlara varabilmek ve daha rafine öneriler yapabilmek açısından önemli olduğunu düşündüğümüzü ve yapılacak önerileri dikkate alacağımızı ifade etmiştik. Bu doğrultuda, hem önceki raporların hazırlanması sürecinde edindiğimiz tecrübeler hem de raporu paylaştığımız mecralarda aldığımız geri iletiler ışığında, bu yıl da anket formunda bazı küçük değişiklikler yapmayı uygun gördük. Ancak, bulguların yıldan yıla mukayese edilebilirliğini bozmamak adına bu değişiklikleri mümkün olduğunca sınırlı tuttuk. Bu kapsamda, bu yılki çalışmada yapılan tek değişiklik, onuncu sorunun formülasyonundaki kavram seçimiyle sınırlıdır. Önceki yıllarda katılımcılara, kurumların yolsuzluk ve usulsüzlüklerle mücadele etme veya bunları ifşa etme konusundaki 'başarı/etkililik' düzeyleri sorulmaktaydı. Bu yıla katılımcıların aynı kurumlara duyduğu 'güven' ölçülmüştür.

Bunun dışında, anketin temel yapısı ve önceki yıllarla kıyaslanabilirliği korunmuştur.

Anket formundaki bu değişiklikleri yaparken, anket uygulamasının kapsamını geniş tutmaya dikkat ettik: Kıbrıs Türk Ticaret Odası yanında, Kıbrıs Türk Sanayi Odası, Kıbrıs Türk İnşaat Müteahhitleri Birliği, Kıbrıs Türk Esnaf ve Zanaatkarlar Odası ve Kıbrıs Türk Otelciler Birliği'ne kayıtlı firmalarda yönetici pozisyonunda bulunan iş insanlarına bu anketi uyguladık.

2025 yılı için hazırladığımız bu dokuzuncu raporda da geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi aşağıdaki kaynaklar kullanılmıştır: ³

1. IMD Dünya Rekabet Edebilirlik Yıllığı (IMD)
2. Dünya Ekonomik Forumu (WEF) Yönetici Görüşleri Anketi
3. Economist Intelligence Unit (EIU) Ülke Riski Derecelendirmeleri
4. Bertelsmann Vakfı Sürdürülebilir Yönetişim Göstergeleri (SGI)

IMD'den gelen tek bir soru vardır. İş insanlarına sorulan bu soru genel olduğu kadar nettir ve yolsuzluk ve rüşvetin ne kadar yaygın olduğunu sorgulamaktadır. WEF'in soruları yolsuzluğun hangi spesifik alanlarda yapıldığını ve düzeyini ölçmeyi amaçlayan sorulardır ve IMD'den gelen soruya benzer şekilde sadece iş insanlarına sorulmaktadır. SGI'dan ve EIU'dan gelen sorularsa yolsuzluğu önlemeye yönelik yasal düzenlemeler ve kurumların ne kadar etkili ve caydırıcı olduğunu ölçmeye çalışmaktadır. Bu sorularsa, uzmanlara sorulmaktadır. Ülke skoru bu dört soru setinden gelen skorların ortalamasıdır.

Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi, iş insanlarına sorulacak sorulardan oluşan anketi hazırlarken, bu kaynaklardan gelen spesifik sorulara ek olarak bazı devam soruları ve ülkemiz şartlarına uyarladığımız birkaç soruyu sormaya devam ettik. Ayrıca, SGI ve EIU'dan gelen soruların bazılarını sadece uzmanlara değil iş insanlarına da sorduk. Bunlara ek olarak, Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün sıradan vatandaşlara uyguladığı Küresel Yolsuzluk Barometresi anketinde kullandığı soruların bazılarını da iş insanlarına yönelttik. Bu şekilde iş dünyasının yolsuzluk konusundaki tecrübe ve algılarını daha yakından incelemeyi hedefledik. Elde ettiğimiz sonuçlara raporda detaylı olarak yer verilmektedir. Bununla birlikte, diğer ülkelerin skorlarıyla birebir karşılaştırma yapmayı olanaklı kılmak için, yolsuzluk skorlarının hesaplanmasında, bizim eklediğimiz sorulara verilen yanıtlar dikkate alınmamıştır.

Önceki yıllarda olduğu gibi, TI-CPI metodolojisini temel alarak ortaya

³ Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün 2025 yılı için hazırlanan endekste kullandığı yönteme aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: <https://www.transparency.org/en/cpi/2025>

çıkardığımız ve Kuzey Kıbrıs'a özel sorularla genişlettiğimiz anket, Lipa Danışmanlık tarafından telefonda görüşme (CATT) ve 'online' (CASI) anket yöntemiyle Kıbrıs Türk Ticaret Odası, Kıbrıs Türk Sanayi Odası, Kıbrıs Türk İnşaat Mütcaahhitleri Birliği ve Kıbrıs Türk Esnaf ve Zanaatkarlar Odası'na kayıtlı firmalarda yönetici pozisyonunda bulunan 352 katılımcıya uygulandı. İş insanlarıyla yapılan anketlerin saha çalışması 2025 yılının sonunda başladı ve 2026 yılının başında tamamlandı. Uzmanların görüşleri de yine Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün geliştirmiş olduğu metodolojiden yararlanarak hazırladığımız bir anket çerçevesinde 2025 yılının Aralık ayında CASI yöntemiyle toplandı.

İş insanları ve uzmanların sorularımıza verdiği yanıtlar bir araya getirildiği zaman ülkemizin 2025 skoru 100 üzerinden 24 olarak hesaplanmıştır. Bu skor 2025 yılının başında Uluslararası Şeffaflık Örgütü tarafından yayınlanan 2025 yılına ait listedeki 182 ülkenin ortalaması olan 42'nin oldukça altındadır ve bizi 150'nci sıraya yerleştirmektedir.

Çalışmanın ayrıntılarını içeren rapor, beş bölümden oluşmaktadır. Girişi takip eden ikinci bölümde, yolsuzluk konusunda genel bir teorik tartışmaya yer verilmiştir. Üçüncü bölümde KKTC özelinde yolsuzluk algı skorunun bileşenleri ve bileşik skor ortaya konulmakta ve bu skor dünyanın geri kalanıyla mukayese edilmektedir. Dördüncü bölümde, iş insanlarıyla yapılan ankete verilen yanıtlar detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Son bölümde, 2017-2025 yılları arasında ülkemizin skordaki değişimler ve bunun kaynakları sunulduktan sonra, çalışmanın bulgularından hareketle ülkemizi yolsuzlukla mücadelede daha başarılı noktaya çekebilecek politika önerileri yapıp, bunların uygulanması durumunda ortaya çıkabilecek tablo değerlendirilmektedir. İş insanlarına uygulanan anket formu ek kısmında okuyuculara sunulmuştur.

Bölüm 2:

Yolsuzluk Hakkında

Katoliklerin ruhani lideri Papa'dan tutun da Çin Komünist Partisi genel sekreterine kadar geniş bir yelpazede birçok otorite, yolsuzluğun toplumların refahını azaltan ciddi bir tehdit olduğu konusunda hemfikirdir. Birçok uluslararası kuruluş, sivil toplum örgütü ve devlet yetkilisi yolsuzluğu ortadan kaldırmayı en büyük hedefleri olarak sunmaktadır. Buna rağmen, bu konudaki çabaların pek de bir işe yaramadığı fikri giderek yaygınlık kazanmaktadır. Çünkü yolsuzluğun seviyesini ölçmeyi amaçlayan değişik göstergeler, yolsuzluğun azalmak yerine arttığına işaret etmekte ve dünya giderek daha çok yolsuzluk olan bir yer haline gelmektedir.

Gösterilen ilgiye ve yolsuzluğu azaltmaya yönelik tüm çabalara rağmen, zaman içinde yolsuzluğun artması bizi endişelendirmeli midir? Çok sayıda ciddi sorunla boğuşan bir dünyada, yolsuzlukla mücadeleye gerçekten öncelik vermeli miyiz? Bu sorulara verilecek cevap, hiç şüphesiz, kesin bir evet olmalıdır. Çünkü yolsuzluk, ekonomik ve toplumsal düzen üzerinde çift darbe [double whammy] etkisi yaratarak hem ekonomik verimliliği hem de ekonomik adaleti olumsuz yönde etkiler. Bir yandan, kaynakların verimsiz kullanılmasına neden olarak ekonomik etkinliği

düşürür, yatırımları caydırır ve uzun vadeli büyümeyi sekteye uğratar. Öte yandan, gelir dağılımını bozarak toplumsal eşitsizlikleri derinleştirir ve fırsat eşitliğini zayıflatır. Bu nedenle, yolsuzluk yalnızca ahlaki bir mesele değil, aynı zamanda ekonomik kalkınmayı ve toplumsal adaleti doğrudan tehdit eden kritik bir sorundur.

Yolsuzluğun Ekonomik ve Toplumsal Etkileri

Yolsuzluk, ekonomik sistemin işleyişine ciddi zararlar veren bir olgu olup, ekonomik büyümeyi çeşitli kanallarla sekteye uğratmaktadır. Bu etkilerin başında ekonomik etkinliğin azalması ve kaynakların hatalı tahsis edilmesi gelmektedir. Piyasa ekonomilerinde, nispi fiyatlar hem üreticiler hem de tüketiciler için kritik bir bilgi kaynağıdır; fiyatlar aracılığıyla ekonomik birimlere hangi malların ve hizmetlerin daha fazla üretilmesi gerektiği, hangi sektörlerin yatırım için daha cazip olduğu ve tüketicilerin hangi ürünlere yönelmesi gerektiği gibi hayati bilgiler sağlanır. Ancak, yolsuzluk nedeniyle bozulan fiyat mekanizması, ekonomik aktörlerin doğru kararlar almasını engelleyerek kaynakların verimli kullanılmasını zorlaştırır.

Yolsuzluk, piyasa sinyallerinin doğru çalışmasını engelleyerek arz ve talep dengesini bozar. Örneğin, kamu ihalelerinde en verimli ve düşük maliyetli firmalar yerine, yolsuzluk ağlarına dahil olan firmalar avantaj sağlayabilir. Bu durum, kamu kaynaklarının verimsiz projelere yönlendirilmesine ve üretken yatırımların önünün kesilmesine neden olur. Benzer şekilde, rüşvet ve kayırmacılık gibi yolsuzluk biçimleri, özel sektör yatırımlarının da piyasadaki gerçek fırsatlar yerine, kişisel ya da siyasi bağlantılara dayalı olarak yönlendirilmesine yol açabilir. Bu tür yanlış yönlendirilmiş yatırımlar, uzun vadede ekonomik büyümeyi yavaşlatan bir faktör haline gelir.

Fiyat mekanizması, ekonomik sistemin en temel unsurlarından biridir ve serbest piyasalarda kaynak tahsisinin etkin şekilde yapılmasını sağlar. Ancak, yolsuzluk piyasaya müdahale ederek, fiyatların doğal şekilde oluşmasını engeller. Örneğin, rüşvetin yaygın olduğu bir ekonomide, işletmelerin rekabet avantajı sağlamak için kalite ve verimlilik artırıcı yatırımlara yönelmeleri yerine, bürokratik süreçleri aşmak için yasadışı

ödemeler yapmaya öncelik vermeleri söz konusu olabilir. Bu da uzun vadede ekonomik büyüme üzerinde negatif etkiler yaratarak, inovasyonu ve verimlilik artışını sekteye uğratar.

Sonuç olarak, yolsuzluğun piyasa ekonomisinde yarattığı bozulmalar, ekonomik büyümenin sürdürülebilirliğini tehlikeye atar. Kaynakların yanlış tahsis edilmesi, piyasa sinyallerinin bozulması ve yatırım kararlarının rasyonel temeller yerine yolsuzluk ilişkilerine göre şekillenmesi, ülke ekonomisinin uzun vadeli kalkınma potansiyelini zayıflatır. Bu nedenle, yolsuzluğun önlenmesi, sadece ahlaki ve hukuki bir gereklilik olmanın ötesinde, ekonomik büyümenin ve refahın sürdürülebilirliği açısından da hayati bir öneme sahiptir.

Brezilya'daki Lava Jato (Araba Yıkama) soruşturması, modern tarihin en büyük yolsuzluk skandallarından biri olarak, kamu kaynaklarının kötüye kullanımı ve kamu-özel sektör ilişkilerindeki yolsuzluğun ekonomik etkilerini gözler önüne sermiştir. Bu soruşturma, devlete ait petrol şirketi Petrobras ve büyük inşaat firmaları arasındaki geniş çaplı rüşvet ağını ortaya çıkarmış, hükümet yetkililerinin ve özel sektör temsilcilerinin ihale süreçlerini manipüle ederek kişisel çıkar sağlamalarına olanak tanıdığını göstermiştir. Yolsuzluğun ortaya çıkmasıyla birlikte, Brezilya'daki yatırım ortamı ciddi şekilde zarar görmüş, yerli ve yabancı yatırımcılar belirsizlik nedeniyle piyasadan çekilmiş, ekonomik büyüme yavaşlamış ve ülkenin kredi notu düşmüştür. Ayrıca, bu skandal devlet kurumlarına olan güveni derinden sarsmış, hükümete duyulan güvenin azalmasına ve politik istikrarsızlığın artmasına neden olmuştur. Bu süreçte, yatırımcılar yalnızca finansal kayıplarla değil, aynı zamanda öngörülemeyen hukuki ve düzenleyici risklerle de karşı karşıya kalmış, bu da Brezilya'nın uzun vadeli ekonomik kalkınmasını sekteye uğratmıştır.

Benzer bir durum Nijerya'da petrol gelirlerinin yönetiminde gözlemlenmiştir. Nijerya, Afrika'nın en büyük petrol üreticilerinden biri olmasına rağmen, bu doğal kaynağın ülke ekonomisine sağladığı katkı yolsuzluk nedeniyle büyük ölçüde sınırlı kalmıştır. Devlet kontrolündeki petrol gelirleri, yolsuzluk nedeniyle etkin bir şekilde kullanılamamış, kamu fonları kişisel servet birikimine yönlendirilmiş ve altyapı yatırımları

ihmal edilmiştir. Petrol gelirlerinin büyük bir kısmının belirli siyasi ve ekonomik elitlerin elinde toplanması, halkın temel hizmetlere—sağlık, eğitim, temiz su ve enerjiye—erişimini zorlaştırmış, gelir dağılımında derin eşitsizliklere neden olmuştur. Yolsuzluk nedeniyle şeffaflığın sağlanamaması, uluslararası yatırımcıların Nijerya piyasasına olan güvenini azaltmış ve doğrudan yabancı yatırımları (DYY) olumsuz etkilemiştir. Sonuç olarak, petrol gibi yüksek gelir potansiyeline sahip bir sektörden elde edilmesi beklenen ekonomik faydalar büyük ölçüde heba edilmiş, Nijerya'nın sürdürülebilir kalkınma süreci sekteye uğramıştır.

Doğu Avrupa'da ise bazı ülkelerde şeffaflık eksikliği doğrudan yabancı yatırımların azalmasına yol açarak, uzun vadede ekonomik rekabet gücünü zayıflatmıştır. Özellikle eski Sovyet bloğu ülkelerinde, devlet kurumlarının yeterince hesap verebilir olmaması, bürokratik süreçlerdeki belirsizlikler ve rüşvetin yaygın bir uygulama haline gelmesi, yatırımcıların bu bölgelere olan ilgisini azaltmıştır. Yabancı şirketler, yolsuzluğun yüksek olduğu ülkelerde hukuki güvenliğin sağlanamaması, sözleşmelerin uygulanamaması ve adil rekabet ortamının bulunmaması nedeniyle yatırım yapmaktan kaçınmaktadır. Örneğin, devlet ihalelerinde belirli şirketlere ayrıcalıklı muamele edilmesi veya iş yapmanın gayriresmi ödeme gerektirmesi, rekabetin bozulmasına ve piyasada verimsiz firmaların ayakta kalmasına neden olmuştur. Bu tür uygulamalar, ekonomide verimlilik kaybına yol açarken, özel sektörün inovasyon ve büyüme potansiyelini de sınırlamaktadır.

Sonuç olarak, yolsuzluk hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ekonomilerde ciddi ekonomik sonuçlar doğurmaktadır. Brezilya'daki Lava Jato skandalı gibi büyük çaplı yolsuzluk olayları yatırım ortamını bozar ve büyümeyi yavaşlatırken, Nijerya örneğinde olduğu gibi doğal kaynak zengini ülkelerde yolsuzluk, gelirlerin etkin kullanılmasını engelleyerek halkın refah seviyesini düşürmektedir. Doğu Avrupa'da ise şeffaflık eksikliği, ekonomik büyümeyi doğrudan etkileyen yabancı yatırımları caydırmaktadır. Tüm bu örnekler, yolsuzluğun yalnızca ahlaki ve hukuki bir sorun olmakla kalmayıp, ekonomik kalkınmanın önündeki en büyük engellerden biri olduğunu göstermektedir.

Yolsuzluk ve Toplumsal Adaletsizlik: Derinleşen Eşitsizlikler ve Güven Erozyonu

Yolsuzluk, yalnızca ekonomik büyüme ve yatırım ortamı üzerinde olumsuz etkiler yaratmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal adaletsizliği derinleştirerek sosyal dokuyu da ciddi biçimde zedeler. Yolsuzluk, eşit fırsat ilkesine dayalı bir sistemin yerine, ayrıcalıklı grupların ve bireylerin haksız kazanç sağlamasına imkan tanıyan bir düzen oluşturur. Bu durum, özellikle gelir dağılımında adaletsizliği artırarak toplumun farklı kesimleri arasında ekonomik ve sosyal uçurumların genişlemesine yol açar. Kamu kaynaklarının belirli bir kesimin lehine kullanılması, dezavantajlı grupların sağlık, eğitim ve istihdam gibi temel hizmetlere erişimini zorlaştırırken, ekonomik fırsatların belirli bireyler ya da gruplar tarafından tekelleştirilmesine neden olur.

Yolsuzluk, iş güvencesi ve istihdam fırsatlarının adil bir şekilde dağıtılmasını engelleyerek toplumsal mobilité kısıtlar. İşe alım süreçlerinde liyakatin değil, rüşvet ve kayırmacılığın belirleyici olması, hem bireysel hem de kurumsal verimliliği olumsuz etkiler. Yetkin ve nitelikli bireylerin hak ettikleri pozisyonlara ulaşamaması, ekonomik sistemin uzun vadeli rekabet gücünü de zayıflatır. Örneğin, kamu sektöründe yapılan usulsüz atamalar ve terfiler, işin ehline verilmesini engelleyerek hizmet kalitesinin düşmesine sebep olur. Bu, özellikle eğitim ve sağlık gibi kritik kamu hizmetlerinde büyük sorunlara yol açar; nitelikli öğretmenler yerine siyasi bağlantıları güçlü bireylerin eğitim sektöründe yer alması, gelecek nesillerin eğitim kalitesini düşürerek insan sermayesinin zayıflamasına neden olur.

Aynı şekilde, liyakate dayanmayan atamalar sağlık hizmetlerinde de düşük kaliteye ve hastaların mağduriyetine yol açarak halk sağlığını tehlikeye atar. Özel sektörde ise yolsuzluğun işe alım süreçlerine sirayet etmesi, yenilikçiliği ve girişimciliği engelleyerek uzun vadede ekonomik büyüme üzerinde negatif etkilere sebep olur. İş dünyasında, kayırmacılığın yaygın olduğu ortamlarda rekabetçi olmayan firmalar ayakta kalabilirken, gerçekten yetkin ve inovatif girişimciler dışlanabilmektedir. Bu da ekonomik dinamizmin ve üretkenliğin azalmasına yol açarak, işsizlik

oranlarının artmasına ve toplumsal huzursuzluğun yükselmesine neden olabilir.

Yolsuzluğun en önemli olumsuz etkilerinden biri de devlet kurumlarına duyulan güveni sarsmasıdır. Kamu kurumlarının adil ve tarafsız bir şekilde hizmet sunmadığı algısı, vatandaşların devlete olan güvenini ciddi şekilde azaltır. Devletin temel işlevlerinden biri olan kamu hizmetlerinin eşit şekilde sunulmadığı ve yolsuzluk mekanizmaları aracılığıyla belirli grupların avantaj sağladığı düşüncesi, toplumsal huzursuzluğu artırarak vatandaşların gayriresmi yollara sapmasına yol açar.

Sosyal sermaye açısından bakıldığında, toplumun yolsuzlukla iç içe olduğu ülkelerde bireyler arası güven de zayıflamaktadır. Adaletsiz bir sistemde bireyler, kendi çıkarlarını koruma refleksiyle hareket ederek kurumsal süreçlere olan inançlarını kaybederler. Seçimlere katılım oranlarının düşmesi, vergilerin ödenmemesi ya da kamu politikalarına duyarsızlık gibi sonuçlar, demokratik sistemin işleyişini doğrudan etkileyebilir. Yolsuzluk, devlet-vatandaş ilişkisini aşındırarak toplumda hukuk dışı uygulamalara karşı bir hoşgörü geliştirilmesine de yol açabilir.

Sonuç olarak, yolsuzluk yalnızca ekonomik zararlar yaratmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal adaletsizliği ve gelir eşitsizliğini artırarak, sosyal sermayeyi ve kamu güvenini zayıflatır. İş güvencesinin rüşvet ve kayırmacılıkla belirlenmesi, liyakat sistemini yok ederken, verimliliği düşürerek uzun vadeli ekonomik ve sosyal gelişmeyi sekteye uğratar. Aynı zamanda, devlet kurumlarının güvenilirliğinin azalması, vatandaşların demokratik katılımını zayıflatır ve toplumsal dayanışmayı erozyona uğratar. Bu nedenle, yolsuzlukla mücadele sadece ekonomik refah açısından değil, toplumsal adaletin ve demokratik değerlerin korunması açısından da hayati önem taşımaktadır.

2024 Nobel Ekonomi Ödülü ve Kurumların Ekonomik Kalkınmadaki Rolü

2024 Nobel Ekonomi Ödülü, Daron Acemoğlu, Simon Johnson ve James Robinson'a verilmiş olup, bu ödül, kurumların ekonomik büyüme, gelir dağılımı, eşitsizlik ve sürdürülebilir kalkınma üzerindeki kritik rolünü vurgulayan çalışmaları nedeniyle takdir edilmiştir. Bu üç akademisyenin araştırmaları, güçlü ve bağımsız kurumların ekonomik kalkınmanın en önemli unsurlarından biri olduğunu ve zayıf kurumsal yapıya sahip ülkelerde ekonomik başarının sürdürülebilir olamayacağını göstermektedir. Özellikle, kurumsal istikrarın, ekonomik ve siyasi yapıyı şekillendirdiği, yolsuzluk gibi yapısal problemlerin kurumsal zayıflıklardan beslendiği ve bu tür sorunların ekonomik büyüme üzerinde uzun vadeli olumsuz etkiler yarattığı vurgulanmaktadır.

Acemoğlu, Johnson ve Robinson'un çalışmaları, hukukun üstünlüğü, mülkiyet haklarının korunması ve devletin hesap verebilirliği gibi temel kurumsal unsurların ekonomik kalkınmayı doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır. Yolsuzluk, bu kurumsal unsurların zayıflamasıyla birlikte yaygınlaşırken, hukukun üstünlüğünün zedelendiği toplumlarda bireylerin ekonomik güvenceleri azalmakta, özel sektör yatırımları düşmekte ve kamu hizmetleri kalitesizleşmektedir. Araştırmalar, güçlü ve şeffaf kurumların varlığının piyasa güvenini artırarak hem yerel hem de uluslararası yatırımcıları teşvik ettiğini göstermektedir. Bir ülkedeki yatırım ortamının sağlıklı ve sürdürülebilir olabilmesi için, hukukun güvence altına alınmış olması, devletin hesap verebilirlik mekanizmalarına sahip olması ve yolsuzluğun sistematik olarak engellenmesi gerekmektedir.

2024 Nobel Ekonomi Ödülü'nü kazananlar kurumların ekonomik gelişimdeki belirleyici rolünü detaylı bir şekilde inceleyerek, yolsuzluğun ve kurumsal zayıflıkların ekonomik kalkınmayı nasıl engellediğini ampirik verilerle desteklemektedir. Araştırmalarına göre, ülkeler arasındaki ekonomik kalkınma farklılıklarının temelinde kapsayıcı ve dışlayıcı kurumlar arasındaki ayrım yatmaktadır: Kapsayıcı kurumlar, bireylere fırsat eşitliği sağlayarak ekonomik büyümeyi destekler, inovasyonu teşvik

eder ve verimli kaynak kullanımını mümkün kılar. Bu tür kurumlar, piyasa rekabetini artırarak girişimciliği destekler, hukukun üstünlüğünü sağlamlaştırır ve ekonomik karar alma süreçlerinin demokratik olmasını garanti eder. Dışlayıcı kurumlar ise, dar bir elit grubunun çıkarlarını koruyarak ekonomik fırsatları belirli kesimlere tahsis eder, kaynakların adaletsiz bir şekilde dağıtılmasına neden olur ve yolsuzluğun yayılmasına zemin hazırlar. Böyle bir ortamda ekonomik kaynaklar verimsiz projelere yönlendirilir, kamu hizmetlerinin kalitesi düşer ve gelir eşitsizliği artarak toplumsal huzursuzluk doğurur.

Bu çerçevede, yolsuzluğun önlenmesi ve ekonomik kalkınmanın sürdürülebilir olması için kurumların hesap verebilirliğinin sağlanması, hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesi ve mülkiyet haklarının korunması gerekmektedir. Kapsayıcı kurumsal yapıya sahip ülkelerde ekonomik büyümenin daha istikrarlı olduğu gözlemlenirken, dışlayıcı kurumların hâkim olduğu ülkelerde ise ekonomik istikrarsızlık ve krizlerin daha sık yaşandığı tespit edilmiştir.

Ekonomik büyüme ve yolsuzluk arasındaki ilişkiye dair çalışmaları, kurumsal zayıflıkların özellikle gelişmekte olan ülkelerde ekonomik durgunluğa neden olduğunu ve piyasa güvenini sarstığını göstermektedir. Devlet mekanizmalarının hesap verebilir olmadığı, kamu kaynaklarının etkin kullanılmadığı ve yolsuzluğun yaygın olduğu ülkelere, ekonomik büyüme uzun vadede sürdürülebilir olmaktan çıkmakta ve yabancı yatırımcılar bu tür ekonomilerden uzak durmaktadır.

Güçlü kurumlara sahip ülkelerde ise, yolsuzlukla mücadele daha etkin yürütülebilirken, zayıf kurumlara sahip ülkelere yolsuzluk daha kalıcı ve yıkıcı bir sorun haline gelmektedir. Örneğin, bağımsız bir yargı sistemine sahip olmayan ülkelere, yolsuzluğa karışan bireylerin hukuki süreçlerden kaçınabilmesi veya siyasal bağlantılarla cezasız kalması, ekonomik aktörlerin güvenini sarsarak yatırımcıların uzun vadeli planlarını engeller.

Kurumsal istikrarsızlık ve şeffaflık eksikliği, yalnızca ekonomik büyümeyi değil, aynı zamanda toplumsal refahı da doğrudan etkileyerek gelir dağılımında adaletsizliğe ve sosyal kutuplaşmaya neden olmaktadır.

Kamusal fonların belirli grupların çıkarlarına yönlendirilmesi, halkın kamu hizmetlerine erişimini kısıtlamakta ve temel haklara erişimde fırsat eşitsizliği yaratmaktadır. Bu durum, yalnızca ekonomik kalkınmayı sektöre uğratmakla kalmayıp, siyasi istikrarsızlığa da zemin hazırlamaktadır.

2024 Nobel Ekonomi Ödülü'nü kazanan Acemoğlu, Johnson ve Robinson'un çalışmaları, yolsuzlukla mücadelenin yalnızca ceza politikaları ile değil, köklü kurumsal reformlarla yürütülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Yolsuzluğun, yalnızca bireysel etik veya hukuki bir sorun olarak ele alınamayacağı, bunun ötesinde kurumsal yapılarla doğrudan ilişkili bir ekonomik mesele olduğu vurgulanmaktadır.

Bu bağlamda, ekonomik büyümenin sürdürülebilir olabilmesi için devletin hesap verebilir olması, hukukun üstünlüğünün sağlanması, bağımsız denetim mekanizmalarının işletilmesi ve mülkiyet haklarının korunması gerekmektedir. Nobel Ödülü sahiplerinin çalışmaları, güçlü ve şeffaf kurumların varlığının, ekonomik kalkınmayı desteklemenin yanı sıra toplumsal eşitlik ve demokratik istikrar için de kritik bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır.

Özetle, 2024 Nobel Ekonomi Ödülü, yolsuzluğun ve kurumsal zayıflığın ekonomik sistem üzerindeki olumsuz etkilerini net bir şekilde gözler önüne sermekte ve kapsayıcı, hesap verebilir ve şeffaf kurumların uzun vadeli ekonomik başarı ve sosyal refah açısından vazgeçilmez olduğunu bir kez daha teyit etmektedir.

Bölüm 3:

Kuzey Kıbrıs Yolsuzluk Algı Endeksi

Daha önce de belirtildiği gibi, Uluslararası Şeffaflık Örgütü–Yolsuzluk Algı Endeksi (TI-CPI), farklı kurumlar tarafından hazırlanan çalışmalardaki yolsuzlukla ilgili verilerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan bileşik bir endekstir.⁴ Ne yazık ki, bu çalışmalardan hiçbiri ülkemize yer vermemektedir. Bu nedenle, Uluslararası Şeffaflık Örgütü’nün yararlandığı kaynaklar olan IMD, WEF, EIU ve Bertelsmann SGI’den gelen sorulara dayanarak iki ayrı anket hazırladık.

Bu bölümde öncelikle, bu dört kaynaktan gelen sorulara verilen yanıtlar doğrultusunda hesaplanan skorlar ayrı ayrı ele alınacaktır. Daha sonra her bir skorun ülkemizi sıralamada hangi noktaya yerleştirdiği incelenecek ve son olarak bileşik endeks skorumuzun bizi nasıl bir konuma taşıdığı değerlendirilecektir.

IMD Skoru

Ankete katılan iş insanlarının birinci soruya verdikleri yanıtlar temelinde KKTC’nin 2025 yılı için IMD skoru geçtiğimiz yıla göre üç puanlık bir artışla 28 olarak hesaplanmıştır. Uluslararası Şeffaflık Örgütü’nün metodolojisinde olduğu gibi, bizim skorumuz da iş insanlarına yapılan anketten elde edilmiştir.

⁴ Bu bölümde paylaşılan Kuzey Kıbrıs’a dair sonuçlar dışında kalan tüm skorlar Uluslararası Şeffaflık Örgütü’nün 2026 yılında yayınladığı rapordan gelmektedir. Raporun tamamı için bakınız: <https://www.transparency.org/en/cpi/2025> Uluslararası Şeffaflık Örgütü’nün 2026 yılında yayınladığı rapordan gelmektedir. Raporun tamamı için bakınız: <https://www.transparency.org/en/cpi/2025>

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin skoru 45'tir ki bu skor, Batı Avrupa ve Avrupa Birliği (AB) ortalaması olan 62'nin oldukça altındadır. Malta için bu skor mevcut değildir. Yakın komşularımız Türkiye ve Yunanistan'ın skorları sırasıyla 42 ve 24'tür.

WEF Skoru

Anketteki ikinci ve altıncı sorulardan gelen yanıtlar doğrultusunda KKTC'nin 2025 yılı için WEF skoru 36 olarak hesaplanmıştır. Bu skor, geçtiğimiz yıla göre beş puanlık bir düşüşe işaret etmektedir. Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün metodolojisine uygun olarak, bu skor da yalnızca iş insanlarına yapılan anketten elde edilmiştir.

Benzer özellikler taşıyan ülkelerle kıyaslandığında, Malta'nın skoru 44'tür. Yakın komşularımıza baktığımızda, Yunanistan'ın skoru 45, Türkiye'nin skoru ise 37'dir. Batı Avrupa ve AB ülkelerinin ortalama WEF skoru ise 60'tır. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, KKTC'nin skoru oldukça düşük kalmaktadır.

Tablo 1: KKTC-WEF 2025 skoru ve skorun hesaplanmasında kullanılan bileşenler

Soru	Ölçek	Ortalama skor	Ortalama Skor (100 üzerinden)
KKTC'de kamu kaynaklarının, yolsuzluktan dolayı özel şirketlere, bireylere ve gruplara aktarılması ne kadar yaygındır?	1,2,3,4,5,6,7 1: Çok yaygın 7: Hiç yok	2.34	33
KKTC'de aşağıdaki durumlarda, rüşvet vermek ya da el altından (kayıt dışı) fazladan ödeme yapmak ne kadar yaygındır?	1,2,3,4,5,6,7 1: Çok yaygın 7: Hiç yok	2.75	39
İthalat-İhracat işlemleri		2.46	
Elektrik, telefon, su gibi kamu hizmetleri		3.06	
Yıllık vergi ödemeleri		2.62	
Kamu ihaleleri		2.47	
Mahkeme kararlarını etkileme		3.14	

Kuzey Kıbrıs - WEF 2025 Yolsuzluk Skoru =

36

EIU Skoru

Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün bileşik endeksi oluştururken kullandığı kaynakları ve soruları tanımladığı dokümana göre, EIU skoru, kurumun merkezindeki uzmanlar ile ülke uzmanlarının görüşleri temelinde belirlenmektedir. Bu doğrultuda, biz de EIU skorunu yalnızca uzmanlardan gelen yanıtları esas alarak hesapladık.

Uzmanlardan gelen yanıtlar doğrultusunda, KKTC'nin 2025 yılı için EIU skoru 17 olarak hesaplanmıştır ve geçtiğimiz yıla göre beş puanlık bir gerileme söz konusudur. Bu skor, EIU skoru 51 olan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin oldukça gerisindedir. KKTC, Batı Avrupa ve AB ortalaması olan 60'ın da çok uzağında kalmaktadır. Ayrıca, skorumuz Yunanistan (51) ve Türkiye'nin (34) skorlarının da gerisindedir.

Tablo 2: KKTC-EIU 2025 skoru ve skorun hesaplanmasında kullanılan bileşenler

Sorular	Ortalama Skor (100 üzerinden)
KKTC'de kamu ihalelerini kazanabilmek ya da çıkar/ayrıcılık elde edebilmek için rüşvet verme geleneği var mıdır?	10
Kamu kaynakları bakanlar/yetkililer tarafından kişisel ya da partisel amaçlarla kötüye kullanılıyor mu?	15
Yetkililerin elinde hesap verme kaygısı taşımadan kullanabilecekleri denetime tabi olmayan özel fonlar var mı?	35
Genel olarak kamu kaynakları istismar ediliyor mu?	10
Kamu kaynaklarının tahsisi ve kullanımını düzenleyen ve hesap verilebilirliği sağlayan kesin prosedürler var mıdır?	20
Kamuda üst kademe (müsteşar ve müdür) yapılan atamalar yanında, kamuya bağlı kurum ve kuruluşların yönetim kurullarına yapılan atamalar ne ölçüde liyakata dayanmaktadır?	10
Kuzey Kıbrıs – EIU 2025 Skoru =	
17	

Bertelsmann SGI Skoru

Son olarak, uzmanlardan gelen yanıtlar temelinde hesaplanan Bertelsmann SGI skorlarına baktığımızda kaygı verici bir tabloyla karşı karşıya olduğumuz görülmektedir. Bertelsmann SGI skorumuz 14'tür.

Bu skor, kamuda yetkililerin işlerini dürüst bir şekilde yapmalarını sağlamak amacıyla oluşturulan mekanizmaların fiiliyatta caydırıcı olmaktan çok uzak olduğunu göstermektedir. Bu skorda geçtiğimiz yıla göre iki puanlık bir düşüş yaşanmıştır. Yunanistan'ın skoru 57, Batı Avrupa ve AB ülkelerinin ortalama skoru ise 68'dir.

Tablo 3: KKTC-Bertelsmann SGI 2025 skoru ve skorun besaplanmasında kullanılan bileşenler
Bileşik Endeks ve KKTC'nin Konumu

Sorular	Ortalama Skor (100 üzerinden)
Medya ve yurtaşlar resmi bilgilere ne ölçüde erişebilmektedir?	25
Etkin ve bağımsız bir mali denetim birimi var mı?	5
Tespit edilen bir yolsuzluğun yargıya taşınması bağlamında, etkin ve bağımsız hareket eden bir Başsavcılık var mıdır?	15
Tespit edilen bir yolsuzluğun yargıya taşınması bağlamında, etkin ve bağımsız hareket eden bir Polis Teşkilatı var mıdır?	10
Bağımsız mahkemeler, hükümet ve kamu idaresinin yasalara uygun hareket edip etmediğini ne ölçüde kontrol eder?	35
Etkin ve bağımsız bir merkezi ihale sistemi/birimi var mı?	5
Parti finansmanı ve seçim kampanyası finansmanı ne ölçüde şeffaftir; etkin bir şekilde denetlenir ve kuralların ihlali durumunda orantılı ve caydırıcı yaptırıma tabidir?	10
Kamudaki yetkililerin hesap verebilirliğini artırmaya yönelik tedbirler (örneğin mal beyanında bulunulması; mesleki etik kuralları, kamu çıkarlarıyla şahsi çıkarların çelişmesini engelleyecek tedbirler) var mı?	10

Kuzey Kıbrıs – Bertelsmann – SGI 2025 skoru =
14

Tüm bu skorların ortalaması alındığında, KKTC TI-CPI 2025 skoru 24 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4: KKTC Yolsuzluk Algı Endeksi 2025 skoru ve bileşenleri

IMD Yolsuzluk Skoru =	28
EIU Yolsuzluk Skoru =	17
WEF Yolsuzluk Skoru =	36
Bertelsmann-SGI Yolsuzluk Skoru =	14
	
Kuzey Kıbrıs 2025 Skoru =	24

Tablo 5: 2025 KKTC yolsuzluk algı skorlarının seçilmiş ülkelerle karşılaştırılması

	Kuzey Kıbrıs	Kıbrıs Cum.	Malta	Yunanistan	Türkiye	Avrupa Birliği
IMD	28	45	--	42	24	62
WEF	36	--	44	45	37	60
EIU	17	51	51	51	34	60
Bertelsmann SGI	14	--	--	57	--	68
TI-CPI	24	55	49	50	31	64
Sıralama	150	49	60	56	124	29

0-100 arasında yapılan değerlendirmede, 0 yolsuzluğun çok yüksek olduğunu, 100 ise yolsuzluğun hiç bulunmadığını göstermektedir.

Bu yıl, en temiz üç ülke, 2024 yılında da olduğu gibi, Danimarka, Finlandiya ve Singapur olmuştur. Bu ülkelerin skorları sırasıyla 89, 88 ve 84'tür. Dipte de sıralama değişmemiştir: Yolsuzluğun en yoğun olduğu ülkeler geçtiğimiz yıl olduğu gibi bu yıl da Venezuela (10), Somali (9) ve Güney Sudan'dır (9).

Tablo 6: 2025'te en iyi ve en kötü TI-CPI skorları olan ülkeler

Ülke	Skor	Sıralama
En iyi 10		
Danimarka	89	1
Finlandiya	88	2
Singapur	84	3
Yeni Zelanda	81	4
Norveç	81	4
İsveç	80	6
İsviçre	80	6
Lüksemburg	78	8
Hollanda	78	8
Almanya	77	10
İzlanda	77	10
En kötü 10		
Ekvator Ginesi	15	172
Kuzey Kore	15	172
Suriye	15	172
Nikaragua	14	175
Sudan	14	175
Eritre	13	177
Libya	13	177
Yemen	13	177
Venezuela	10	180
Somali	9	181
Güney Sudan	9	181

24 skoru KKTC'yi, Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün çalışmasına dahil ettiği 182 ülke ve bölge içerisinde, Madagaskar ve Uganda'nın hemen ardında, Bangladeş, Orta Afrika Cumhuriyeti ve Paraguay'la birlikte 150'nci sıraya yerleştirmektedir.

Bu skor, karşılaştırma yapılan tüm ülkelerden ve Batı Avrupa ile AB ortalamasından çok geride kaldığını göstermektedir.

Bu sıralamada:

- Kıbrıs Cumhuriyeti 49'uncu,
- Malta 60'ıncı,
- Yunanistan 56'ncı,
- Türkiye ise 124'üncü sıradadır.

Son derece kaygı verici bir diğer husus, KKTC'nin 24 puanlık skorunun dünya ortalaması olan 42'nin de oldukça gerisinde olmasıdır. Bu durum, yalnızca AB veya Batı Avrupa ülkeleri ile değil, küresel ölçekte de yolsuzluğun en yüksek algılandığı ülkeler seviyesinde olduğumuzu göstermektedir. KKTC, endekste 150. sırada yer alarak, hukukun üstünlüğü, şeffaflık ve kamu yönetiminin güvenilirliği açısından dünya sıralamasında en alt segmentteki ülkeler arasında kalmaktadır.

Bu veriler, KKTC'de kamu yönetimine ve adalet sistemine duyulan güvenin düşük olduğunu ve yolsuzluğun artık toplumda yaygın ve sistematik bir olgu olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Yolsuzluk algısının bu kadar yüksek olması, yalnızca iş insanlarının kamu kurumlarına duyduğu güvenin zedelenmesiyle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda ekonomik kalkınmayı da doğrudan olumsuz etkilemektedir. Şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim anlayışının eksikliği, yerel ve uluslararası yatırımcıların KKTC'yi güvenilir bir pazar olarak görmesini zorlaştırmakta ve uzun vadede ekonomik büyümeyi tehdit etmektedir.

Tablo 7: KKTC'nin 2025 sıralamasındaki yeri

Tablo 7: KKTC'nin TI-CPI 2025 sıralamasındaki yeri

Ülke	Skor	Sıralama
Kamerun	26	142
Guatemala	26	142
Gine	26	142
Kırgızistan	26	142
Nijerya	26	142
Papua Yeni Gine	26	142
Madagaskar	25	148
Uganda	25	148
Bangladeş	24	150
Kuzey Kıbrıs	24	150
Orta Afrika Cumhuriyeti	24	150
Paraguay	24	150
Kongo	23	153
Esvatini	23	153
İran	23	153
Lübnan	23	153
Çad	22	157
Honduras	22	157
Rusya	22	157
Zimbabve	22	157

Bölüm 4:

İş İnsanlarıyla Yapılan Anketin Detaylı Sonuçları

İş insanlarıyla yapılan anket yolsuzlukla ilgili 13 sorudan oluşmaktadır. Bu soruların bir kısmı Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün skor hesaplamak için kullandığı sorularla bire bir aynıdır. Bir kısmı Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün uzmanlara sorduğu sorulardan, bir kısmıysa Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün sıradan vatandaşlara uyguladığı Küresel Yolsuzluk Barometresi anketinde kullandığı sorulardandır. Kalan kısmıysa, ülkemiz özelinde bizim formüle ettiğimiz sorulardır. Bu bölümde, bu sorulara verilen yanıtlar detaylı bir şekilde rapor edilmektedir.

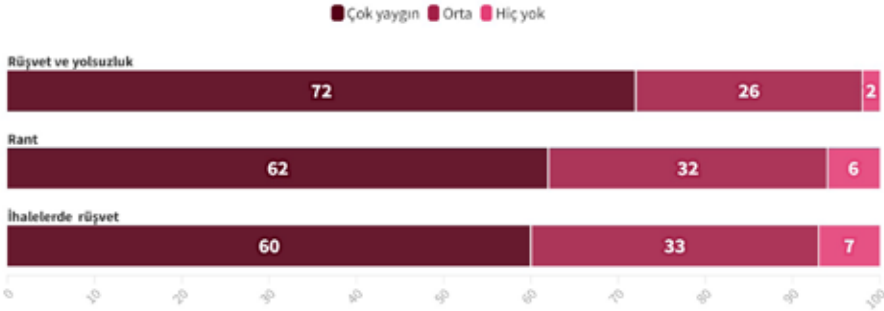
Soruların büyük çoğunluğunda katılımcılardan cevaplarını 1-7 arası bir ölçekte vermesi istenmiştir. Bu sorulara gelen yanıtların değerlendirilmesinde ve grafiklerin hazırlanmasında, 1-2 ve 6-7 net cevaplar olarak alınmış, 3-5 arası cevaplarsa ayrı bir kategori olarak gösterilmiştir. Şöyle ki, örneğin soruda yolsuzlukla mücadelede herhangi bir kurumun ne kadar başarılı olduğu sorulmuşsa, '1-2' 'çok başarılı,' '3,4,5' orta, '6-7' ise 'çok başarısız' olarak değerlendirilmiş ve grafikler buna göre hazırlanmıştır. Bir önceki bölümde ele alınan skorların hesaplanmasında baz alınan cevaplardaysa doğrudan sayısal değer kullanılmıştır.

A. Yolsuzluk algısı ne düzeydedir ve bir önceki yıla göre nasıl değişmiştir?

Anket, IMD'den gelen ve ülkede yolsuzluk ve rüşvetin bulunup bulunmadığına dair doğrudan bir soruyla başlamaktadır. Ankete katılanların %72'si KKTC'de yolsuzluk ve rüşvetin 'çok yaygın' olduğunu düşünürken, %2'si yolsuzluğun hiç olmadığı kanaatindedir. Bir başka ifadeyle, katılımcıların %98'i, farklı derecelerde de olsa, ülkede yolsuzluk olduğunu düşünmektedir.

Biraz farklı şekilde formüle edilmiş dördüncü soru da benzer sonuçlar vermektedir. 'Kamu kaynaklarının, yolsuzluktan dolayı özel şirketlere, bireylere ve gruplara rant olarak aktarılması ne kadar yaygındır?' şeklinde sorulduğu zaman katılımcıların %62'si 'çok yaygın' yanıtını verirken, sadece %6'sı 'hiç yoktur' yanıtı vermiştir.

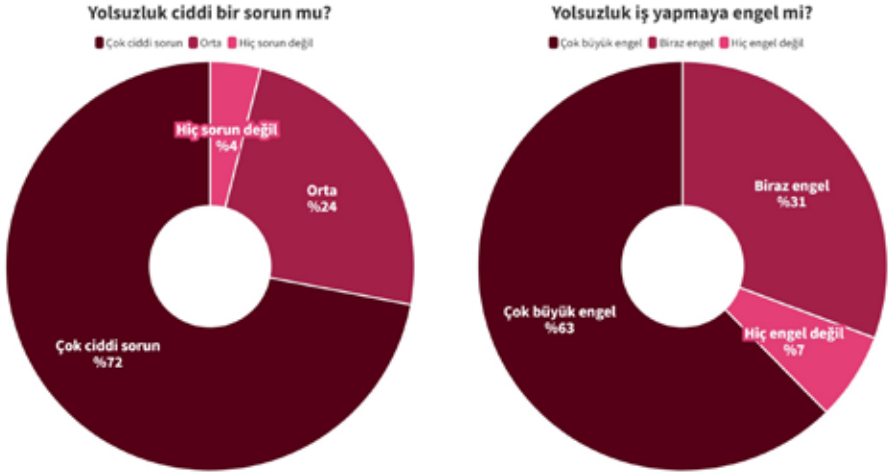
Grafik 1: Yolsuzluk, Rüşvet ve Rant

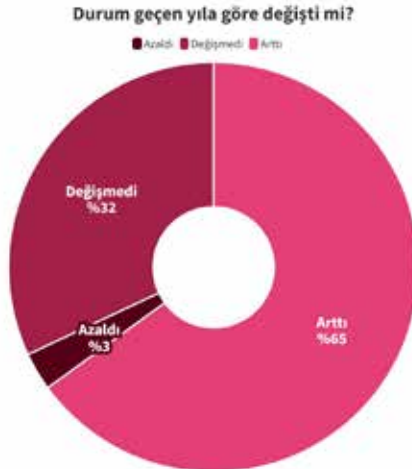
'Yolsuzluk ülkemizde ne kadar büyük bir sorundur' sorusuna (Soru 2) cevap verenlerin %72'si 'çok ciddi bir sorundur' yanıtını verirken, %4'lük bir kesim bunun 'hiç sorun olmadığını' ifade etmiştir. Yolsuzluk 'iş yapmayı ne ölçüde engelliyor?' (Soru 3) sorusuna verilen yanıt da bu cevabı destekler niteliktedir. Katılımcıların %63'ü yolsuzluğu iş yapmanın önünde 'çok büyük bir engel' olarak gördüğünü ifade ederken, 'hiç engel değil' diyenlerin oranı sadece %7'dir.

Beşinci sorudaysa, katılımcılardan yolsuzluğun bir önceki yıla göre artıp artmadığı konusunda bir değerlendirme yapmaları istenmektedir. Bu soruya cevap verenlerin %32'si son bir yıl içerisinde yolsuzluğun aynı kalmış olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğuysa (%65) yolsuzluğun arttığı kanaatindedir; %3'lük küçük bir grup yolsuzluğun azalmış olduğu fikrini beyan etmiştir.

Grafik 2-1: Yolsuzluk ciddi bir sorun mu? İş yapmaya engel mi?

Grafik 2-2: Durum geçen yıla göre değişti mi?

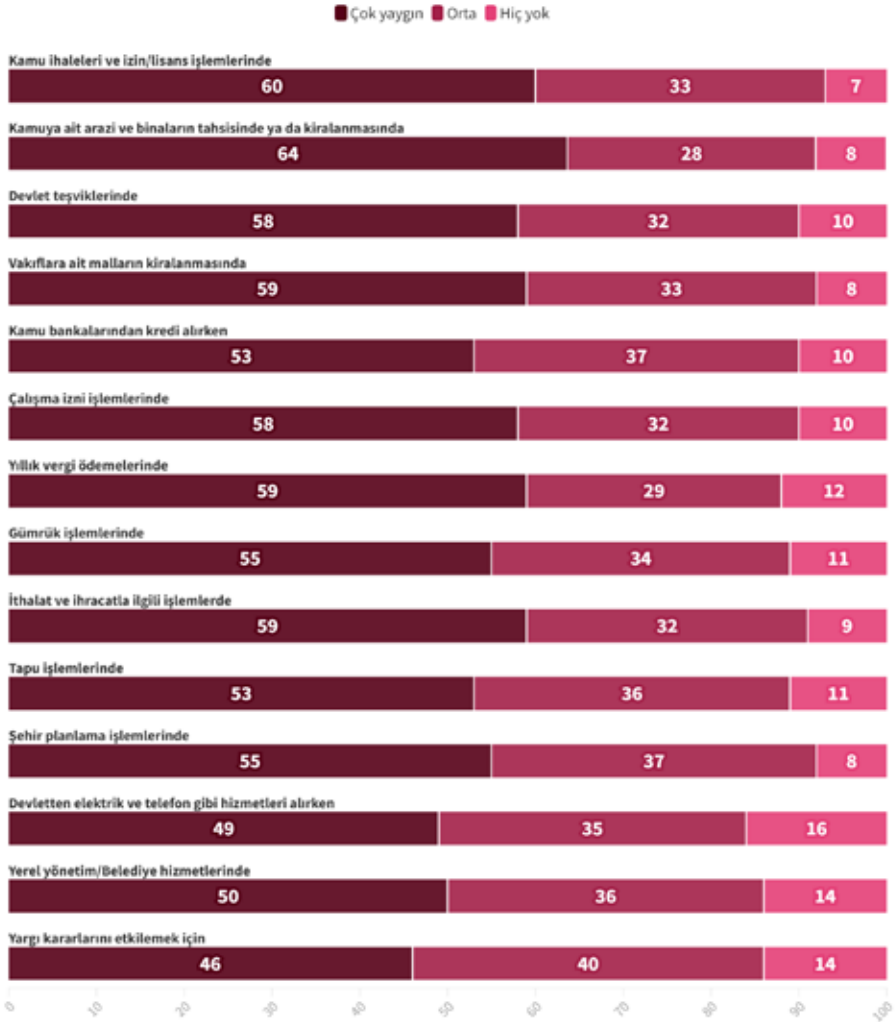

B. Yolsuzluk spesifik olarak hangi alanlarda yapılıyor?

Altıncı soruda 'KKTC'de aşağıdaki durumlarda, rüşvet vermek ya da el altından (kayıt dışı) fazladan ödeme yapmak ne kadar yaygındır?' diye sorulmuştur. 2018 yılında yayınladığımız ilk raporda, WEF kaynaklı bu soruya ülkemiz şartlarına uygun olarak fazladan iki durum eklemiştik. Bunlar, kamuya ait arazi ve binaların tahsis ve kiralanması ve kamu bankalarından alınan kredilerdir. Çalışmanın bulgularını paylaştığımız kesimlerden gelen geri iletiler doğrultusunda, ikinci çalışmada, teşvikler, tapu işlemleri, gümrük işlemleri ve şehir planlama izinleri de ankete eklendi. 2020 yılında çıkan üçüncü çalışmada, tüm bunlara ek olarak, belediye hizmetleri de soru listesine eklenmiştir. 2023 yılında çıkan raporda, yine gelen geri iletiler doğrultusunda Vakıflar İdaresi'ne ait malların kiralanması da eklendi. 2024 senesindeyse listeye çalışma izni işlemleri eklendi. Fakat, bu sorular başka ülkelerde sorulmadığı, dolayısıyla da mukayese olanağı olmadığı için endeks skorunun hesaplanmasında kullanılmamıştır. Bununla birlikte, bu sorulara alınan yanıtlardan elde edilen bulgular ülkemizdeki yolsuzluk algısına ışık tutması açısından bir gösterge niteliğindedir.

Katılımcılara göre rüşvet ya da el altından fazladan ödeme yapmanın en yaygın olduğu üç işlem şu şekilde sıralanmıştır: Katılımcıların %64'ü kamuya ait arazi ve binaların tahsisinde ya da kiralanmasında rüşvetin çok yaygın olduğunu düşünmektedir; bunu kamu ihaleleri ve izin/lisans işlemleri (%60) takip etmektedir. Vergi; ithalat/ihracat işlemleri; çalışma izni işlemleri ve Vakıflar İdaresi'ne ait malların kiralanması %59'la üçüncü sırayı paylaşmaktadır.

Grafik 3: Rüşvetle en fazla hangi durumlarda karşılaşılıyor?

Rüşvetin en az olduğu alanlarsa sırasıyla şunlardır: yargı kararlarını etkilemek için (%46); devletten elektrik, su ve telefon gibi hizmetleri alırken (%49) ve belediye hizmetleri (%50).

Geçen yıla göre en fazla kötüleşmenin yaşandığı alanların da yargı kararlarını etkileme ve belediye hizmetleri olduğu gözlemlenmektedir. Her ikisi için de rüşvet çok yaygın diyenlerin oranı bir önceki yıla göre 14

puanlık bir artış göstermiştir. İyileşme olan tek alanınsa kamu ihaleleri ve izin/lisans işlemleri olduğu tespit edilmiştir. Bu alanda rüşvet çok yaygın diyenlerin oranında bir önceki yıla göre 4 puanlık bir azalma görülmektedir.

Yukarıdaki soruya devam niteliğinde, 'son bir yıl içerisinde yukarıdaki hizmetlerden herhangi birini almak için siz ya da bir yakınınızın ilgili yetkiliye rüşvet ya da hediye vermeniz ya da bir iyilik yapmanız gerekti mi?' sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, rüşvet verme, hediye sunma veya bir iyilik yapma gerekliliğini bildirenlerin oranının oldukça yüksek olduğu gözlemlenmiştir. 2023 yılında %25 olan bu oran, 2024 yılında %35'e yükselmiştir. 2025'teki oransa %33'tür. Buna karşılık, rüşvet vermediğini belirtenlerin oranı 2023'te %61'ken, 2024'te %55'e, 2025'teyse %53'e gerilemiştir. Cevap vermeyenlerin oranıysa 2023'te %14, 2024'te %10, 2025'teyse %13 olmuştur. Bu bulgular, rüşvetin giderek daha yaygın hale geldiğine dair algının güçlendiğini ortaya koymaktadır.

Rüşvet vermenin gerekli görülmesinin en önemli sebepleri incelendiğinde, 'iş hızlandırmak' önceki yıllarda olduğu gibi 2025 yılında da en yaygın neden olarak söylenmeye devam etmektedir. Dahası, bu oran 2023'te %43 ve 2024'te %40'ken 2025'te %49'a yükselmiştir. Benzer şekilde, 'iş tamamlayabilmek' gerekçesi de son bir yılda %20'den %33'e yükselmiştir. Öte yandan, 'prosedürle ilgili bilgi almak' (%8'den %1'e) ve 'belli bir sebep yok (ilişkileri iyi tutmakta her zaman fayda var)' diyenlerin oranı da %11'den %3'e gerilemiştir. Bu değişimler, rüşvet verilmeden işlerin ya çok yavaş yürütüleceğine ya da tamamlanamayacağına işaret etmektedir.

Grafik 4: Son bir yılda ilgili yetkiliye rüşvet vermeniz gerekti mi?

C. Kimler yolsuzluğa taraf oluyor?

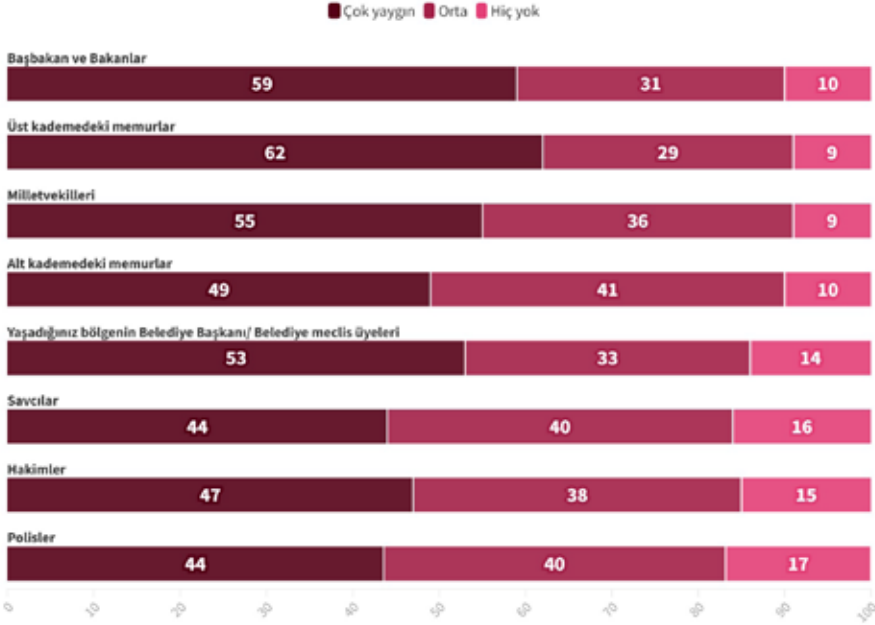
Ankete katılanların %59'u, Başbakan ve Bakanlar düzeyinde yolsuzluğun çok yaygın olduğunu belirtmiştir. Milletvekilleri için bu oran %55, üst kademe memurlar için %62, alt kademe memurlar içinse %49 olarak ölçülmüştür. Geçmiş yıllarda olduğu gibi alt kademedeki memurlara kıyasla üst kademe memurların yolsuzluğa daha fazla karıştığı algısı, hala belirgin bir şekilde daha yüksektir. Bununla birlikte yıllar içerisinde farkın azaldığı görülmektedir. Örneğin 2024 yılında üst kademe memurlar arasında çok yaygındır diyenlerle alt kademe memurlar arasında çok yaygındır diyenlerin oranı arasındaki fark 17 puanken, 2025'te bu fark 13 puana düşmüştür. Ayrıca bu yıl katılımcılar ilk kez üst kademe memurları listenin en üst sırasına çıkartmıştır.

Anket sonuçlarına göre polis ve savcılar, %44'le yolsuzluğun en az yaygın olduğu gruplar olarak görülmektedir. Bu oran, hakimler için %47, Belediye Başkanı ve Belediye Meclis Üyeleri içinse %53'tür.

2024 yılından 2025'e gelirken bu oranların genel olarak belirgin bir şekilde artış gösterdiği görülmektedir. Buna ek olarak, en temiz görül-

enle yolsuzluğa en fazla karıştığı düşünülen gruplar arasındaki fark da bir yıl içerisinde 31 puandan 18 puana düşmüştür. Tüm bunlar iş insanlarının gözünde rüşvet sorunun kötüleştiğini göstermektedir.

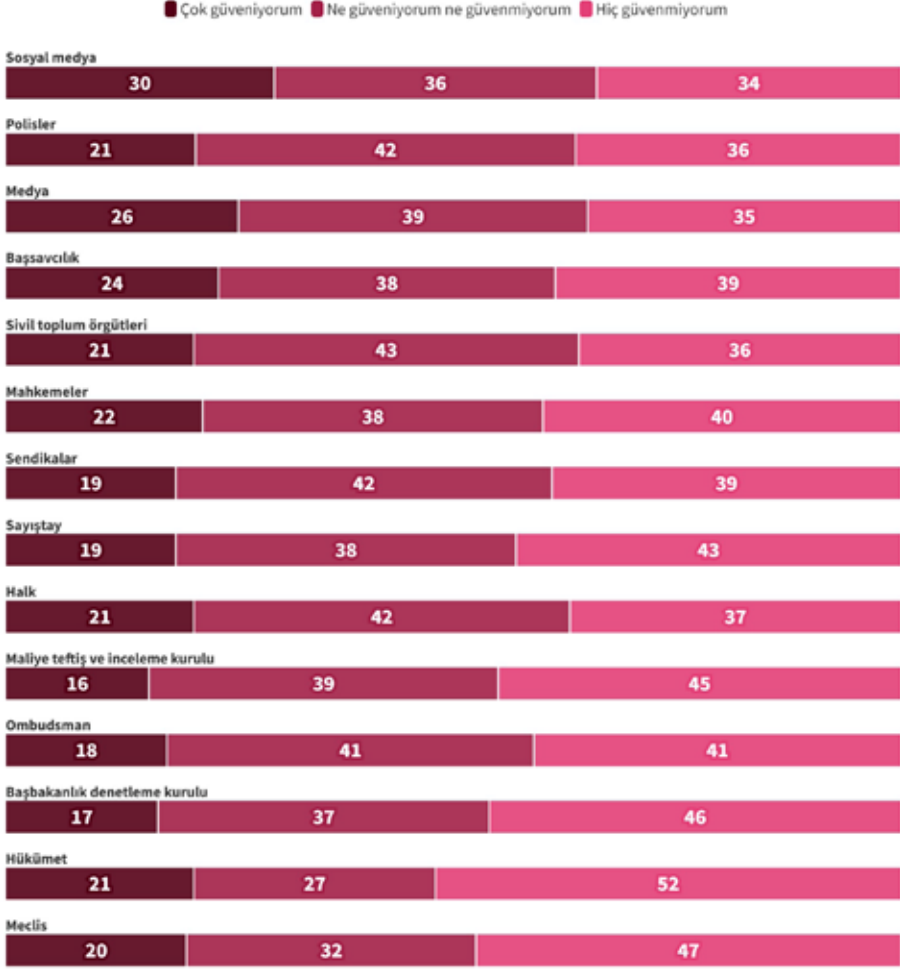
Grafik 5: Kimler yolsuzluğa karışıyor?

D. Farklı kurumlar yolsuzluğu önlemede ne kadar başarılıdır?

İş insanlarıyla yapılan ankette, ‘yolsuzluk ve usulsüzlüklerle mücadele etme ya da bunları ifşa etme konusunda aşağıdakilere ne kadar güveniyorsunuz?’ sorusu sorulmuştur. Ankete katılan iş insanları arasında herhangi bir kurum için ‘çok güveniyorum’ diyenlerin oranı oldukça düşüktür.

Grafik 6: Yolsuzluğu önlemede kurumlara duyulan güven?

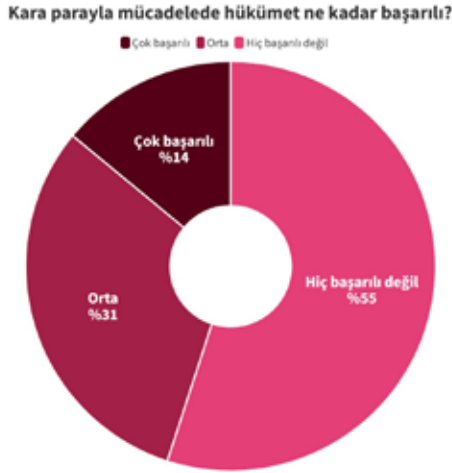
Anket katılımcılarının en yüksek oranda güven duydukları cevap kategorileri şu şekilde sıralanmıştır: Sosyal medya (%30), geleneksel medya (%26), başsavcılık (%24) ve mahkemeler (%22) olmuştur. Öte yandan, hükümete, meclise ve Başbakanlık Denetleme Kurulu'na hiç güvenmiyorum diyenlerin oranı sırasıyla %52, %47 ve %46'dır.

Genel olarak, iş insanlarının yolsuzlukla mücadelede kurumsal mekanizmalara duyduğu güvenin düşük olduğu görülmektedir.

E. Kara parayla mücadelede hükümetin performansı nasıl?

Katılımcıların çoğunluğu, hükümetin kara parayla mücadele alanındaki performansını yetersiz bulmaya devam etmektedir. Bununla birlikte 2024 yılında 'hiç başarılı değil' yanıtı verenlerin oranı %71'ken bu oran 2025'te %55'e düşmüştür. Benzer şekilde, 'çok başarılı' bulanların oranı ise %10'dan %14'e yükselmiştir.

Grafik 7: Kara parayla mücadelede hükümet ne kadar başarılı?

F. Siyasette ve iş dünyasında liyakat, yolsuzluk, yolsuzluğa tolerans

Ankette katılımcılara, seçimler sırasında 'seçmenlere belirli bir şekilde oy kullanmaları için para ödenmesi ya da özel bir menfaat vaat edilmesi' olayının ne sıklıkta gerçekleştiği sorulmuştur. 2025 yılında, bu durumun 'çok sık' yaşandığını düşünenlerin oranı %41'e düşmüştür (2024: %46). 'Sıklıkla' diyenlerin oranı da 2024'te %15'ken, 2025'te %13'e gerilemiştir. Benzer şekilde, bunun nadiren veya hiç yaşanmadığını belirtenlerin toplam oranı %23'ten %31'e yükselmiştir. Bu veriler, menfaat sağlama yoluyla seçmenleri etkilemeye çalışmanın yaygın olduğu algısının hala çoğunluk tarafından paylaşıyor olsa da bu oranın düşüşte olduğuna işaret etmektedir.

Benzer şekilde, iş insanlarına ‘seçmenlerin belirli bir şekilde oy kullanmamaları durumunda cezalandırılmakla tehdit edilmesi’ konusundaki algıları da sorulmuştur. 2025 verileri, ‘çok sık’ diyenlerin oranının %21’den %18’e gerilediğini göstermektedir. Bunun yanı sıra, ‘hiçbir zaman’ yanıtını verenlerin oranı da %33’ten %22’ye düşmüştür. Ayrıca, ‘çok seyrek’ yanıtını verenlerin oranı %16’dan %29’a yükselmiştir; bu da çoğunluğun bu tür olayların olmadığına ya da nadir gerçekleştiğine inandığını göstermektedir. Buna rağmen, seçmenlere yönelik baskı ve tehdit algısının tamamen ortadan kalkmadığı ve hala bir endişe kaynağı olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 8: Siyasette yolsuzluk, vergi kaçırma, yolsuzluğun cezalandırılması

	Hiçbir zaman (%)	Çok seyrek (%)	Bazen (%)	Sıklıkla (%)	Çok sık (%)
Yolsuzluğa karışanların cezalandırılması	39	31	16	8	5
Büyük şirketlerin vergi kaçırması	9	22	19	9	41
Kara para aklama	10	20	16	15	40
Seçimlerde menfaat	10	21	16	12	41
Seçimlerde tehdit	22	28	19	12	18

Hükümetin büyük ölçüde, yalnızca kendi çıkarını düşünen, birkaç büyük çıkar grubu tarafından yönetildiğini düşünenlerin oranı %62’den %50’ye inmiştir. Benzer şekilde, bu görüşe katılmayanların oranı %16’dan %30’a yükselmiştir. Bu veriler, hükümetin yalnızca belirli grupların çıkarlarına hizmet ettiğine dair algının geçtiğimiz yıla göre azaldığını göstermektedir.

Büyük şirketlerin vergiden kaçınma eğilimine ilişkin algılarda ise önemli

bir değişim gözlemlenmemektedir. 'Çok sık' diyenlerin oranı %43'ten %41'e düşmüştür. Buna karşılık, 'hiçbir zaman' diyenlerin oranı da %14'ten %9'a inmiştir.

2025 anket sonuçları, yolsuzluğa karışan yetkililere karşı cezai işlem uygulanmasına dair algının da pek değişmediğini göstermektedir. 'Hiçbir zaman' ya da 'çok seyrek' seçeneğini tercih edenlerin toplam oranı %73'ten %71'e düşmüştür, yani katılımcıların çok büyük bir çoğunluğu hala yetkililere yönelik hesap verme mekanizmalarının etkisiz olduğunu düşünmektedir. Buna karşılık, 'sıklıkla' ya da 'çok sık' yanıtını verenlerin toplam oranı da %13 olarak sabit kalmıştır. Genel olarak, yetkililere yönelik cezai yaptırımların yeterince uygulanmadığı yönündeki algının aynı kaldığı görülmektedir.

2024 yılında ilk kez sorulan 'ülkemizde insanların başarı şansı çoğunlukla kendi liyakatlerine ve çabalarına bağlıdır' ifadesine verilen yanıtlar, bu konuda toplumda belirgin bir bölünmenin olduğunu göstermişti. Ankete katılan iş insanlarının %39'u bu ifadeye katıldığını belirtirken, %24'ü katılmadığını ifade etmişti. %37'lik bir kesim ise ne katıldığını ne de katılmadığını belirterek bu konuda kararsız bir tutum sergilemişti. 2025 yılında verilen yanıtlara bakıldığında genel kararsızlık daha da belirgin hale gelirken olumsuz düşünenlerin oranının da arttığı görülmektedir. Şöyle ki, bu ifadeye katılanların oranı %33'e düşerken, katılmadığını söyleyenlerin oranı da %33'e yükselmiştir.

Tablo 9: Yolsuzluk ve torpile tolerans

	Katılmıyorum (%)	Ne katılıyorum ne katılmıyorum (%)	Katılıyorum (%)
İşleri hızlandırmak için kamu kurumlarında çalışanlarla olan kişisel ilişki ve bağlantıların kullanılması kabul edilebilir bir şeydir.	57	23	19
İyi hizmet verdiği sürece, hükümetin yolsuzluğa bulaşması kabul edilebilir bir şeydir.	68	21	11
KKTC Hükümeti, büyük ölçüde, sadece kendi çıkarını düşünen, birkaç büyük çıkar grubu tarafından yönetilmektedir.	30	19	50
Ülkemizde insanların başarıları, çoğunlukla kendi liyakatleri ve çabalarına bağlıdır.	33	33	33

2025 anket sonuçları, iş dünyasında torpile yönelik toleransın, yolsuzluğa yönelik toleransa göre daha yüksek seyretmeye devam ettiğini göstermektedir. Bununla birlikte, 2023-2025 dönemi verileri bütünsel olarak değerlendirildiğinde, her iki olguya karşı toleransın kademeli bir artış eğiliminde olduğu görülmektedir.

‘İyi hizmet verdiği sürece, hükümetin yolsuzluğa bulaşması kabul edilebilir bir şeydir,’ ifadesine katılmayanların oranı hala oldukça yüksektir. Ancak bu oran 2023’te %79 iken; 2024’te %75’e, 2025’te ise %68’e gerilemiştir. Bu ifadeye katılanların oranı ise 2023’teki %9 seviyesinden 2024’te %11’e yükselmiş, 2025’te de bu seviyede kalmıştır. Bu veriler, yolsuzluğun tolere edilebilir bir olgu olarak görülme eğiliminin yavaş da olsa arttığına işaret etmektedir.

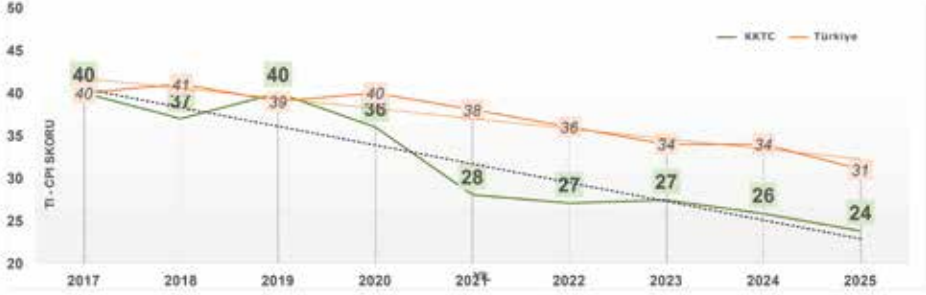
‘İşleri hızlandırmak için kamu kurumlarında çalışanlarla olan kişisel ilişki ve bağlantıların kullanılması kabul edilebilir bir şeydir,’ ifadesine katılanların oranı 2023’te %17 iken 2024’te %25’e yükselmiş; 2025 yılında ise %19’a gerilemiştir. Benzer şekilde, bu ifadeye katılmayanların oranı 2023’teki %66 seviyesinden 2024’te %56’ya düşmüş, 2025’te ise hafif bir toparlanmayla %57 olmuştur. Bu durum, 2024 yılındaki keskin düşüşün ardından, bürokrasiyi aşmak için kişisel ilişkilerin kullanılmasına yönelik tutumda 2025 itibarıyla sınırlı bir iyileşme olduğunu göstermektedir.

Bölüm 5:

Sonuç ve Öneriler

2017 yılından beri iş insanları ve uzmanlarla yapılan anketlerden elde edilen sonuçlar, KKTC’de yolsuzluk algısının giderek kötüleştiğini göstermektedir. 2017’de 40 olan TI-CPI skoru, 2019’da 39’a, 2020’de 36’ya, 2021’de ise keskin bir düşüşle 28’e gerilemiştir. Sonrasında 2022 ve 2023 yıllarında 27 seviyesinde sabit kalan skor, 2024’te bir puan, 2025’teyse iki puan daha düşerek 24’e inmiştir.

Skordaki bu düşüşe paralel olarak, KKTC’nin dünya sıralamasındaki yeri de gerilemiştir. 2017’de 81. sırada yer alan KKTC, 2020’de 104. sıraya, 2021’de 140. sıraya gerilemiştir. 2022, 2023 ve 2024’te sıralamadaki bu pozisyon değişmezken, 2025’te KKTC’nin 150. sıraya gerilediği görülmektedir. Bu eğilim, ülkedeki yolsuzluk algısının giderek kötüleştiğini ve uluslararası sıralamalardaki konumun da istikrarlı bir şekilde gerilediğini göstermektedir.

Grafik 8: 2017 – 2025 KKTC yolsuzluk algısı skoru

KKTC ve Türkiye'nin TI-CPI skorları karşılaştırıldığında, iki ülke arasındaki farkın giderek açıldığı görülmektedir. 2017 yılında her iki ülkenin skoru 40'tı. Sonraki yıllarda Türkiye'nin skoru görece daha yavaş düşerken, KKTC'nin skoru çok daha keskin bir düşüş göstermiştir. 2020 yılında KKTC'nin skoru 36'ya gerilerken, Türkiye'nin skoru 40 seviyesinde kalmıştır. Bu fark, 2021'de 10 puana çıkmış (KKTC: 28, Türkiye: 38), 2023'te 7 puana inmiş (KKTC: 27, Türkiye: 34), 2024'te 8 puana yükselmiş (KKTC: 26, Türkiye: 34), 2025'teyse yeniden 7 puana inmiştir (KKTC: 24, Türkiye: 31).

Bu eğilim, KKTC'de yolsuzluk algısının Türkiye'ye kıyasla çok daha hızlı kötüleştiğini ve iki ülke arasındaki farkın açıldığını göstermektedir. 2017'de aynı seviyede bulunan yolsuzluk algısı, 2025 itibarıyla 7 puanlık bir farka ulaşmış olup, bu fark KKTC'deki yolsuzluk algısındaki bozulmayı net bir şekilde ortaya koymaktadır.

2025 skorunun bileşenlerine bakıldığında, genel eğilimin olumsuz yönde seyrettiği görülmektedir. 2024 yılında 26 olan bileşik skor, 2025 yılında 24'e gerilemiştir. Bu düşüş, kısmen uzmanlardan gelen skorların azalması kısmense iş insanlarının değerlendirmelerinde yaşanan olumsuz değişikliklerden kaynaklanmaktadır.

İş insanlarının verdiği yanıtlar doğrultusunda hesaplanan IMD skoru 25'ten 28'e yükselmiştir. Fakat yine iş insanlarının yolsuzluk algısını

yansıtan WEF skorunun 41'den 36'ya düşmesi beraberinde iş insanlarının algısında bir kötüleşmeyi getirmiştir.

Uzmanlardan gelen yanıtları yansıtan Bertelsmann-SGI skoru 16'dan 14'e düşerken, EIU skoruyse 22'den 17'ye gerileyerek en büyük düşüşün yaşandığı bileşen olmuştur. Bu durum, demokratik yönetim ve kurumsal etkinlik açısından ciddi zayıflıkların devam ettiğini göstermektedir.

İş insanlarının verdikleri yanıtlar, yolsuzluğun arttığını ve ekonomik karar alma süreçlerinde daha fazla belirsizlik ve şeffaflık eksikliği yaşandığını göstermektedir. Dahası, iş insanlarının skora dahil edilmeyen, daha genel sorulara verdikleri yanıtlar, daha ciddi bir kötüleşmeye işaret etmektedir. 2025 yılı anketinde, iş insanlarının %65'i geçtiğimiz bir yıl içerisinde yolsuzluğun arttığını ifade etmiştir. Buna karşılık, durumun iyiye gittiğini düşünenlerin oranı sadece %3'te kalmıştır. Benzer şekilde, yolsuzluğu 'çok ciddi bir sorun' olarak görenlerin oranı %72 gibi oldukça yüksek bir seviyededir. Bu, iş insanları arasında yolsuzluğun ülkenin en büyük yapısal sorunlarından biri olarak algılanmaya devam ettiğini göstermektedir. Ayrıca, yolsuzluğun KKTC'de iş yapmanın önünde 'büyük bir engel' olduğunu düşünenlerin oranı %63'tür. Bu bulgular, iş insanlarının iş ortamındaki şeffaflık eksikliğinden ve yolsuzlukla mücadelede etkin adımların atılmadığından endişe duymaya devam ettiğini göstermektedir.

Sorular ne şekilde formüle edilirse edilsin, yolsuzluğun yaygın olduğu algısı değişmemektedir.

Kamu Hizmetlerinde Yaşanılan Yolsuzluklarda Topyekûn Kötüleşme

Yolsuzluğa ilişkin göstergeler incelendiğinde, topyekûn bir kötüleşme olduğu görülmektedir. İlk yıllarda farklı hizmet kategorilerine dair yolsuzluk algısında gözlemlenen ayrışma son yıllarda yerini kötüye doğru yakınsamaya bırakmıştır. Özellikle 2025 yılına ait sonuçlar oldukça kaygı vericidir. Soru sorulan 14 kategorinin 12'sinde katılımcıların yarısı ya da yarısından fazlası hizmet alırken rüşvet vermenin çok yaygın olduğunu ifade etmişlerdir. Nispeten iyi görünen 'devletten elektrik ve

telefon gibi hizmetleri alırken' ve 'yargı kararlarını etkilemek için' cevap kategorilerine rüşvet çok yaygındır diyenlerin oranıysa sırasıyla %49 ve %46'dır. Ayrıca en kötü kategori olan kamuya ait arazi ve binaların tahsisinde ya da kiralanmasında rüşvet çok yaygındır diyenlerle (%63) en iyi kategori arasındaki fark bu sene sadece 17 puana inmiştir. Oysa 2022 yılında en iyi kategoriyle en kötü kategori arasındaki fark 38 puandı.

Kurumsal Güven Erozyonu

Kurumsal yönetim açısından bakıldığında, uzmanların verdiği skorların gerilemesi, denetim mekanizmalarına zaten çok az olan güvenin daha da zayıfladığını göstermektedir.

En yüksek skor Mahkemelere verilen 35'tir. Bu, yargının belirli ölçüde bağımsız hareket edebilse de genelde idarenin yasalara riayet etmesini sağlamakta yetersiz kaldığına işaret etmektedir. Denetime tabi olmayan fonların varlığı konusunda da uzmanlar kurumsal altyapıya 35 skoru vermiştir. Geri kalan tüm skorlarsa 30'un altındadır.

Genel Değerlendirme: Yolsuzlukla Mücadelede Geriye Gidiş

2025 yılı itibarıyla, KKTC'nin yolsuzlukla mücadelede daha da geriye gittiği görülmektedir. WEF, EIU ve Bertelsmann-SGI skorlarındaki düşüşler, ekonomide ve yönetimde şeffaflık eksikliğinin ve yolsuzluk algısının arttığını göstermektedir. Sadece IMD skorunda bir iyileşme olduğu görülse de genel tablo daha olumsuz bir seyir izlemektedir. Genel olarak, yolsuzluk algısının arttığı, kurumsal bağımsızlığın zayıfladığı, denetim mekanizmalarına duyulan güvenin azaldığı bir dönemden geçildiği söylenebilir. Bu göstergeler, yolsuzlukla mücadelede daha etkin politikaların geliştirilmesi ve kamu yönetiminde şeffaflık ile hesap verebilirliğin artırılması gerektiğine işaret etmektedir.

Ne yapılabilir?

Peki bu durumu değiştirebilmek için neler yapılabilir? Çeşitli kurumsal düzenlemelerle yolsuzluk düzeyini düşürmek mümkündür. Daha önceki sekiz raporda olduğu gibi bu yıl da dört somut öneri üzerinde duruyoruz. Bu önerileri istikrarlı bir şekilde vurgulamamızın iki temel nedeni bulunmaktadır:

1. Bu konularda kamuoyunda belirgin bir hassasiyet ve beklenti bulunmaktadır.
2. Bu reformların uygulanması nispeten kolaydır ve hızlı bir şekilde hayata geçirilebilir.

Önerilerin tamamının hayata geçirilmesi durumunda, yolsuzluğu önleme anlamında kurumsal altyapımız daha güçlü hale geleceği gibi, ülkemizin TI-CPI skorunda ve sıralamadaki yerinde de belirgin bir iyileşme görülecektir.

Tablo 10: Önerilen 4 Reformun Uygulanması Halinde Skorlar ve Sıralamadaki Yerimiz Nasıl Değişirdi?

Reform	İlgili skordaki artış	Genel skordaki artış	Sıralamada tırmanılan basamak sayısı
Hiç siyasi atama yapılmaması (EIU)	+15	+4	+14
Denetime tabi olmayan herhangi bir fon bulunmaması (EIU)	+11	+3	+9
Şeffaf mal ve borç bildirimisi (SGI)	+11	+3	+9
Bilgiye erişimin sağlanması (SGI)	+9	+2	+8
Tüm reformların uygulanması	+46	+12	+43

1. Üst Düzey Siyasi Atamaların Sınırlandırılması

İlk önerimiz, üçlü kararnameyle yapılan üst düzey siyasi atamaların sınırlandırılmasıdır. Hükümet değişiklikleriyle birlikte müdür seviyesinde yapılan topyekûn değişiklikler, kurumsal istikrarsızlığa ve profesyonellikten uzaklaşmaya neden olmaktadır.

Önerimiz, her bakanlıkta yalnızca müsteşar seviyesinde bir siyasi atanmanın yapılmasıdır. Bu, hem bürokrasinin daha profesyonel hale

gelmesini sağlayacak hem de kurumsal hafızanın korunmasına yardımcı olacaktır.

Tabloya göre, bu reformun uygulanması, EIU skorunda 15 puanlık bir artış sağlayarak genel skorda 4 puanlık bir iyileşmeye ve ülkenin sıralamada 14 basamak yükselmesine katkıda bulunacaktır.

2. Kamu Kaynaklarının Denetimi ve Şeffaflık Mekanizmalarının Güçlendirilmesi

Kamuoyunda, mali denetime tabi olmayan ödeneklerin bulunduğu dair yaygın bir algı vardır. Ancak uzmanlarla yapılan görüşmeler, teknik olarak kamuda mali denetime tabi olmayan herhangi bir fonun bulunmadığını göstermektedir.

Dolayısıyla burada yeni bir yasa geçirmekten ziyade, mevcut yasaların titizlikle uygulanması ve mali denetim kurumlarının daha etkin çalıştırılması gerekmektedir.

Bu reformun uygulanması EIU skorunda 11 puan, genel skorda 3 puan iyileşme sağlayarak ülkemizin sıralamada 9 basamak yükselmesine katkıda bulunacaktır.

3. Şeffaf Mal ve Borç Bildirimi

Mal ve borç bildiriminde şeffaflık, yolsuzlukla mücadelede kritik bir adımdır. Üst düzey kamu görevlileri ve siyasilerin mal varlıklarının düzenli olarak açıklanması ve kamuoyunun erişimine açık hale getirilmesi, haksız kazançların ve çıkar çatışmalarının önlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Tabloya göre, bu reformun uygulanması SGI skorunda 11 puan, genel TI-CPI skorunda 3 puan iyileşme sağlayarak ülkenin sıralamada 9 basamak yükselmesine neden olacaktır.

4. Bilgiye Erişim Hakkının Güçlendirilmesi

Bilgiye erişim konusunda yürürlükte olan düzenlemelerin tam anlamıyla uygulanması ve kamu verilerinin daha ulaşılabilir hale getirilmesi, şeffaf

bir yönetim için elzemdir. Özellikle kamu ihale süreçleri, siyasi bağışlar, kamuya ait mülklerin tahsisi gibi kritik alanlardaki bilgilerin kamuya açık olması, yolsuzlukla mücadelede caydırıcı bir rol oynayacaktır.

Bu reformun hayata geçirilmesi SGI skorunda 9 puan, genel TI-CPI skorunda 2 puan iyileşme sağlayarak ülkenin sıralamada 8 basamak yükselmesine katkıda bulunacaktır.

Bütün Reformlar Uygulanırsa?

Eğer bu dört reform aynı anda hayata geçirilirse, kurumsal yapıda belirgin bir iyileşme sağlanabilir. Tüm reformların uygulanması:

- Bileşen bazında 46 puanlık bir skor artışı sağlayacaktır.
- Genel TI-CPI skorunu 12 puan artıracaktır.
- Ülkenin sıralamada 43 basamak yükselmesini mümkün kılacaktır.

Bu reformlar, yolsuzlukla mücadelede somut adımlar atıldığını ve yönetişimde daha şeffaf bir sürecin benimsendiğini göstermesi açısından hayati önemdedir. Bu dört reformun yanı sıra, yolsuzluğun tespiti ve cezalandırılmasında önemli rol oynayan denetim kurumlarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Özellikle mali denetim kurumları, Başsavcılık, polis ve yargının bağımsızlığı güçlendirilmeli ve siyasi baskılardan tamamen arındırılmalıdır. Bu hedefe ulaşmak için, siyasi aktörlerin bu kurumlar üzerindeki etkisini en aza indiren yapısal reformlar yapılmalı ve atamalar liyakat esasına dayalı, şeffaf bir süreçle gerçekleştirilmelidir.

Tüm bunların hayata geçirilmesi, ülkemizde yolsuzluğa karşı somut mücadeleye zemin hazırlayacaktır.

Seçilmiş Kaynaklar

- A Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2012). *Why nations fail: The origins of power, prosperity, and poverty*. Crown Business.
- Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2019). *The narrow corridor: States, societies, and the fate of liberty*. Penguin Press.
- Acemoglu, D., & Johnson, S. (2023). *Power and progress: Our thousand-year struggle over technology and prosperity*. PublicAffairs.
- Acemoglu, D., Johnson, S., & Robinson, J. A. (2001). The colonial origins of comparative development: An empirical investigation. *American Economic Review*, 91(5), 1369–1401.
- Abed, G., & Gupta, S. (2002). Governance, corruption and economic performance. *International Monetary Fund*.
- Ades, A., & Di Tella, R. (1999). Rents, competition and corruption. *American Economic Review*, 89(4), 982–993.
- Agasso Jr., D. (2013). The “varnished putrefaction” of corrupt Christians. *Vatican Insider*. Retrieved from <http://vaticaninsider.lastampa.it/en/the-vatican/detail/articolo/santa-marta-29582/>.
- Bardhan, P. (1997). Corruption and development: A review of issues. *Journal of Economic Literature*, 25(3), 1320–1346.
- BBC. (2006, February). The cost of corruption in Africa. *BBC News*. Retrieved from <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/4723572.stm>.
- Blunt, E. (2002, September). Corruption ‘costs’ Africa billions. *BBC News*. Retrieved from <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/2265387.stm>.
- Brunetti, A., & Weder, B. (2003). A free press is bad news for corruption. *Journal of Public Economics*, 87(7-8), 1801–1824.
- Campos, N. F., & Giovannoni, F. (2007). Lobbying and corruption and political influence. *Public Choice*, 131(1-2), 1–21.
- Choi, E., & Woo, J. (2011). Liberal reform, political corruption, and socio-economic impacts in Asia and Eastern Europe. *International Journal of Comparative Sociology*, 52(3), 181–196.
- Chowdhury, S. K. (2004). The effect of democracy and press freedom on corruption: An empirical test. *Economics Letters*, 85(1), 93–101.
- Clarke, G. R. G., & Xu, L. C. (2004). Privatization, competition, and corruption: How characteristics of bribe takers and payers affect bribes to utilities. *Journal of Public Economics*, 88(9-10), 2067–2097.
- Di Tella, R., & Schargrodsky, E. (2003). The role of wages and auditing during a crackdown on corruption in the city of Buenos Aires. *Journal of Law and Economics*, 46(1), 269–292.

- Dimitrova-Grajzl, V., Grajzl, P., & Guse, A. J. (2012). Trust, perceptions of corruption, and demand for regulation: Evidence from post-socialist countries. *Journal of Socio-Economics*, 41(3), 292–303.
- Ernur, E. (2017, February 20). KKTÇ'de yolsuzluk yaygın. *Kıbrıs Gazetesi*. Retrieved from <http://www.kibrisgazetesi.com/ekonomi/kktcde-yolsuzluk-yaygin/12987>.
- Gokcekus, O., & Godet, A. (2006). Group dynamics of corruption in public organizations. *Journal of Economic Policy Reform*, 9(3), 275–287.
- Gokcekus, O., & Knörich, J. (2006). Does quality of openness affect corruption? *Economics Letters*, 91(2), 190–196.
- Gokcekus, O. (2008). Is it Protestant tradition or current Protestant population that affects corruption? *Economics Letters*, 99(1), 59–62.
- Gokcekus, O., & Muedin, A. E. (2008). Quantifying corruption by a human capital earnings equation. *International Review of Economics*, 55(3-4), 243–252.
- Gokcekus, O., & Suzuki, Y. (2011). Business cycles and corruption. *Economics Letters*, 111(2), 138-140.
- Gokcekus, O., & Suzuki, Y. (2013). Intensity of trade with the EU and corruption in Africa. *Journal of Economic Integration*, 28(4), 610–630.
- Gokcekus, O., & Bengyak, K. (2014). *Peculiar Dynamics of Corruption: Religion, Gender, EU Membership, and Others*. World Scientific.
- Gokcekus, O. (2024). Navigating public health services: Personal connections vs. bribes in the northern part of Cyprus. *Journal of Health Systems and Policies*, 6(1), 79-102.
- Gokcekus, O. (2024). Rising bribes: Accessing public health services in Northern Cyprus during COVID-19. *Turkish Journal of Public Health*, 22(1), 102-111.
- Gokcekus, O., Muchova, E., & Brincikova, Z. (2015). Level and quality of openness and corruption in the ECA countries. *Applied Economics Letters*, 22(16), 1340-1344.
- Gokcekus, O., & Sonan, S. (2017). Political contributions and corruption in the United States. *Journal of Economic Policy Reform*, 20(4), 360-372.
- Gokcekus, O., & Ekici, T. (2020). Religion, religiosity, and corruption. *Review of Religious Research*, 62, 562-581.
- Gokcekus, O., & Schneider, F. (2020). Are shadow economy and corruption in US states substitutive or complementary? An empirical investigation. *Sosyoekonomi*, 28(46), 11-23.
- Gökçekuş, Ö., & Sonan, S. (2018). *Kuzey Kıbrıs Yolsuzluk Algısı Raporu: 2017*. Friedrich Ebert Stiftung.
- Gökçekuş, Ö., & Sonan, S. (2019). *Kuzey Kıbrıs Yolsuzluk Algısı Raporu: 2018*. Friedrich Ebert Stiftung.
- Gökçekuş, Ö., & Sonan, S. (2020). *Kuzey Kıbrıs Yolsuzluk Algısı Raporu: 2019*. Friedrich Ebert Stiftung.

- Gökçekuş, Ö., & Sonan, S. (2021). Kuzey Kıbrıs Yolsuzluk Algısı Raporu: 2020. Friedrich Ebert Stiftung.
- Gökçekuş, Ö., & Sonan, S. (2022). Kuzey Kıbrıs Yolsuzluk Algısı Raporu: 2021. Friedrich Ebert Stiftung.
- Gökçekuş, Ö., & Sonan, S. (2023). Kuzey Kıbrıs Yolsuzluk Algısı Raporu: 2022. Friedrich Ebert Stiftung.
- Gökçekuş, Ö., & Sonan, S. (2024). Kuzey Kıbrıs Yolsuzluk Algısı Raporu: 2023. Friedrich Ebert Stiftung.
- Gökçekuş, Ö., & Sonan, S. (2025). Kuzey Kıbrıs Yolsuzluk Algısı Raporu: 2024. Friedrich Ebert Stiftung.
- Gorodnichenko, Y., & Peter, S. K. (2007). Public sector pay and corruption: Measuring bribery from micro data. *Journal of Public Economics*, 91(5-6), 963-991.
- Gupta, S., & Alonse-Terme, R. (2002). Does corruption affect income inequality and poverty? *Economics of Governance*, 3(1), 23-45.
- Hessel, M., & Murphy, K. (2004). Stealing the state, and everything else: A survey of corruption in the postcommunist world. Transparency International Working Paper.
- Johnston, M. (1997). *Public Officials, Private Interests, and Sustainable Democracy: When Politics and Corruption Meet*. Peterson Institute for International Economics.
- Kaufmann, D., Hellman, J., Jones, G., & Schankerman, M. (2001). Measuring governance, corruption, and state capture: How firms and bureaucrats shape the business environment in transition economies. World Bank Policy Research Working Paper No. 2312.
- Kaufmann, D., Kraay, A., & Mastruzzi, M. (2006). *Measuring corruption: Myths and realities*. Development Outreach. World Bank.
- Kaufmann, D., Kraay, A., & Mastruzzi, M. (2010). The worldwide governance indicators: Methodology and analytical issues. World Bank Policy Research Working Paper No. 5430.
- Klitgaard, R. (1998). International cooperation against corruption. *Finance and Development*, 35(1), 3-6.
- Klitgaard, R. (2000). Subverting corruption. *Finance and Development*, 37(2), 2-5.
- Knack, S. (2006). Measuring corruption in Eastern Europe and Central Asia: A critique of the cross-country indicators. World Bank Policy Research Working Paper No. 3968.
- Knack, S., & Kisunko, G. (2011). Trends in Corruption and Regulatory Burden in Eastern Europe and Central Asia. World Bank.
- Lambsdorff, J. (2003a). How corruption affects productivity. *Kyklos*, 56(4), 457-474.
- Lambsdorff, J. (2003b). How corruption affects persistent capital flows. *Economics of Governance*, 4(3), 229-243.

- Lambsdorff, J. (2003c). Transparency International corruption perceptions index. In Transparency International, *Global Corruption Report 2003* (pp. 262–265). Pluto Press.
- Lambsdorff, J. (2007). *The Institutional Economics of Corruption and Reform: Theory, Evidence, and Policy*. Cambridge University Press.
- Lambsdorff, J. (2008). Transparency International 2007 corruption perceptions index. In Transparency International, *Global Corruption Report 2007* (pp. 296–302). Cambridge University Press.
- Lipset, S. M., & Lenz, G. S. (2000). Corruption, culture, and markets. In Harrison, L. E., & Huntington, S. P. (Eds.), *Culture Matters*. Basic Books.
- Mauro, P. (2004). The persistence of corruption and slow economic growth. *IMF Staff Paper*, 51. International Monetary Fund.
- Mukherjee, R., & Gokcekus, O. (2004). Gender and corruption in the public sector. In Transparency International, *Global Corruption Report 2004* (pp. 337–339). Pluto Press.
- Nottebaum, D., & Gokcekus, O. (2013). Enlargement and corruption in the EU: A race to bottom or top? In Stancetic, V., & Jovanovic, S. M. (Eds.), *History and Politics in the Western Balkans: Changes at the Turn of the Millennium* (pp. 184–213). Center for Good Governance Studies.
- Olken, B. (2007). Monitoring corruption: Evidence from a field experiment in Indonesia. *Journal of Political Economy*, 115(2), 200–249.
- Reinikka, R., & Svensson, J. (2004). Local capture: Evidence from a central government transfer program in Uganda. *Quarterly Journal of Economics*, 119(2), 678–704.
- Rose-Ackerman, S. (1999). *Corruption and Government: Causes, Consequences and Reform*. Cambridge University Press.
- Sandholtz, W., & Koetzle, W. (2000). Accounting for corruption: Economic structure, democracy, and trade. *International Studies Quarterly*, 44(1), 31–50.
- Schleifer, A., & Vishny, R. (1993). Corruption. *Quarterly Journal of Economics*, 108(3), 599–617.
- Sonan, S., & Gökçekuş, Ö. (2020). *Kuzey Kıbrıs Yolsuzluk Barometresi*.
- Sonan, S., & Gökçekuş, Ö. (2022). *Kuzey Kıbrıs Yolsuzluk Barometresi 2021*.
- Svensson, J. (2005). Eight questions about corruption. *Journal of Economic Perspectives*, 19(3), 19–42.
- Tanzi, V., & Davoodi, H. (1997). Corruption, public investment, and growth. *IMF Working Paper No. 97/139*.
- Transparency International. (2004). *Transparency International Global Corruption Report 2004*. Pluto Press.
- Transparency International. (2006). *Transparency International Global Corruption Report 2006: Health*. Pluto Press.

Transparency International. (2021). Corruption Perceptions Index 2020. Retrieved from <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl>.

Treisman, D. (2000). The causes of corruption: A cross-national study. *Journal of Public Economics*, 76(3), 399–457.

Treisman, D. (2007). What have we learned about the causes of corruption from ten years of cross-national research? *Annual Review of Political Science*, 10, 211–244.

World Bank. (2000). *Anticorruption in Transition: A Contribution to the Policy Debate*. World Bank.

World Bank. (2013). Corruption is “public enemy number one” in developing countries, says World Bank Group President Kim. World Bank. Retrieved from <http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2013/12/19/corruption-developing-countries-world-bank-group-president-kim>.

Anket formu (2025) - İş İnsanları

1. KKTC'de rüşvet ve yolsuzluk ne kadar yaygındır?

(1 – Çok yaygın, ..., 4 – Ne yaygın ne değil, ..., 7 – Hiç yok, Fikrim yok, Cevap yok)

2. Yolsuzluk ülkemizde ne kadar büyük bir sorundur?

(1 – Çok büyük sorun, ..., 4 – Ne sorundur ne değildir, ..., 7 – Hiç sorun değil, Fikrim yok, Cevap yok)

3. Sizce yolsuzluk KKTC'de iyi iş yapmayı ne ölçüde engelliyor?

Çok büyük engel

Biraz engel

Hiç engel değil

Fikrim yok / Cevap yok

4. KKTC'de kamu kaynaklarının yolsuzluk yoluyla özel kişi ve gruplara aktarılması ne kadar yaygındır?

(1 – Çok yaygın, 4 – Ne yaygın ne değil, ..., 7 – Hiç değil, Fikrim yok, Cevap yok)

5. Sizce son bir yıl içinde KKTC'de rüşvet ve yolsuzluk:

Azaldı

Aynı kaldı

Arttı

Fikrim yok

6. Aşağıdaki alanlarda rüşvet verme ya da el altından ödeme yapma ne kadar yaygındır?

(1 – Çok yaygın ... 7 – Hiç değil, Fikrim yok)

İthalat ve ihracat işlemleri

Elektrik ve telefon gibi kamu hizmetleri

Yıllık vergi ödemeleri

Kamu ihaleleri ve izin/lisans işlemleri

Yargı kararlarını etkileme

Kamu bankalarından kredi alma

Kamuya ait arazi ve binaların tahsisi/kiralanması

Vakıflar İdaresi'ne ait malların kiralanması

Devlet teşvikleri

Tapu işlemleri

Gümrük işlemleri

Şehir planlama işlemleri

Yerel yönetim / belediye hizmetleri

Çalışma izni işlemleri

7. Son bir yıl içinde, yukarıdaki hizmetlerden birini alırken rüşvet, hediye veya kişisel iyilik yapmanız gerekti mi?
(Evet, Hayır, Cevap yok)

8. Gerekti ise, böyle bir durumun en önemli nedeni neydi?

İşleri / prosedürleri hızlandırmak

İşi / prosedürü tamamlayabilmek

Maliyeti azaltmak

Daha iyi muamele görmek

Bilgiye erişmek (nereye/kime gidileceği)

Belirli bir sebep yok (ilişkileri iyi tutmak)

Diğer: _____

Cevap yok

9. Aşağıdaki gruplarda yolsuzluk ne kadar yaygındır?

(1 = Çok yaygın, ..., 7 = Hiç değil, Fikrim yok)

Başbakan ve Bakanlar

Milletvekilleri

Üst düzey bürokratlar

Alt düzey bürokratlar

Belediye başkanları ve meclis üyeleri

Polis

Savcılar

Hakimler

10. Aşağıdaki kurumlara yolsuzlukla mücadele konusunda ne kadar güveniyorsunuz?

(1 = Çok güveniyorum, 4= Ne güveniyorum ne güvenmiyorum, 7 = Hiç güvenmiyorum, Fikrim yok))

Sayıştay

Başbakanlık Denetleme Kurulu

Maliye Teftiş Kurulu

Ombudsman

Mahkemeler

Meclis

Hükümet

Medya

Sosyal medya

Sivil toplum örgütleri

Sendikalar

Başsavcılık

Polis

Halk

11. Mevcut hükümet kara para aklama ile mücadelede ne kadar başarılıdır?
(1 – Son derece başarılı, ..., 7 – Hiç başarılı değil, Fikrim yok)

12. Aşağıdaki durumların gerçekleşme sıklığını nasıl değerlendirirsiniz?

(Hiçbir zaman, Çok seyrek, Bazen, Sıklıkla, Çok sık, Bilmiyorum)

Yolsuzluğa karışan yetkililerin cezalandırılması

Büyük şirketlerin vergi kaçırması

Kara para aklama faaliyetleri

Seçmenlere oy karşılığı ödeme yapılması

Seçmenlerin tehdit edilmesi

13. Aşağıdaki ifadelere katılım düzeyiniz nedir?

(Katılmıyorum, Ne katılıyorum ne katılmıyorum, Katılıyorum, Bilmiyorum)

İşleri hızlandırmak için kişisel bağlantı kullanmak kabul edilebilir

Hükümet iyi hizmet veriyorsa yolsuzluk kabul edilebilir

Hükümet büyük çıkar grupları tarafından yönetilmektedir

Ülkede başarı liyakat ve çabaya bağlıdır

Bu rapor, Kuzey Kıbrıs'ta yolsuzluk algısını ölçmek ve bu konuda farkındalık oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışma, Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün (Transparency International, TI) her yıl yayınlanan ancak ülkemizi kapsamayan Yolsuzluk Algı Endeksi (Corruption Perceptions Index, CPI) metodolojisini temel almakta ve iş insanları ile uzmanların yanıtladığı iki ayrı ankete dayanmaktadır. Buna ek olarak, rapor, Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün Yolsuzluk Algı Endeksi çalışmalarından farklı olarak, yalnızca bir skor hesaplamamın ötesine geçerek, iş insanlarının yolsuzluk konusundaki algılarını ve deneyimlerini derinlemesine incelemektedir.

Bu yıl dokuzuncusu tamamlanan çalışmada, Kuzey Kıbrıs'ın 2025 yolsuzluk algısı skoru 100 üzerinden 24 olarak hesaplanmıştır. Bu skor, 2026 yılının başında Uluslararası Şeffaflık Örgütü tarafından yayınlanan 2025 yılına ait listedeki 182 ülkenin ortalaması olan 42'nin oldukça altındadır ve ülkemizi 150'nci sıraya yerleştirmektedir. Bu, bir önceki yıla göre 10 basamaklık bir gerilemeye işaret etmektedir. Ülkemizin 2025 skoru Türkiye'nin 7 puan, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ise 31 puan gerisindedir. Skordaki düşüş, sıralamadaki gerileme ve komşularla olan skor farkı yolsuzlukla mücadele konusunda bir kez daha sınıfta kaldığımızı çarpıcı bir şekilde göstermektedir.